

Люсі Мод МОНТГОМЕРІ

Енн із Інсаїду

FOLIO

**Люсі Мод Монтгомері
Енн з Острова**

© Б. Синякевич, переклад українською, 2020

© О. Гугалова-Мешкова, художнє оформлення, 2020

© Видавництво «Фоліо», марка серії, 2010

* * *

– Який чистий місяць сьогодні на небосхилі, – промовила Енн Блайт сама до себе, йдучи садом Райта до вхідних дверей дому Діани, біля яких цвіла черешня, чиї пелюстки підхопив солоний бриз у повітрі.

Вона зупинилася на мить, аби кинути оком на пагорби та ліси, які так полюбилися їй ще зі старих-добрих часів. Рідне Ейвонлі! Глен Сент Мері уже давно став для неї рідною домівкою, проте було в Ейвонлі щось таке, чого в Глен Сент Мері ніколи не зустріти. Тіні минулого чекали на неї за кожним поворотом... Її вітали поля, якими вона колись блукала... Навколо неї луною не стихали спогади про солодке життя, де усе навколо... кожна місцина, на яку вона кидала погляд, берегла в собі милі спогади. Тут був сад з привидами, тут і там минулого року розквітали всі троянди. Енн завжди любила повертатися додому – до Ейвонлі, навіть зараз, хоч і привід для цього візиту був сумний. Вони з Гілбертом приїхали на похорон його батька, Енн залишилася ще на тиждень. Марілла та пані Лінд просто не могли відпустити її так швидко.

Її стареньку кімнатку з верандою та трикутною дахівкою завжди тримали до її приїзду, тож коли Енн зайшла до кімнати, виявилось, що пані Лінд поставила великий домашній весняний букет... Щойно Енн занурила обличчя в розмаїття квітів, їй здалося, наче він зберіг увесь аромат незабутніх років. Та колишня Енн чекала на неї тут, а всі старі, дорогі радощі таїлися глибоко в серці. Кімнатка з верандою обплітала її своїми руками, огортаючи... оповиваючи її. З

любов'ю вона оглядала стареньке ліжечко, яке пані Лінд обсипала яблуневим листям, бездоганні подушки з вишитим пані Лінд мереживом, плетені Маріллою килими на долівці... і дзеркало, в яке колись дивилося личко маленької сирітки з чистим дитячим чолом, яка давним-давно проливалася сльози в першу ніч перебування тут. Енн уже й забула, що вона – щаслива мати п'ятьох дітей... Сьюзан Бейкер знову в'язала свої чудернацькі черевики в Інглсайді. Вона знову була Енн із Зелених Дахів.

Коли пані Лінд зайшла до кімнати, несучи свіжі рушники, Енн мрійливо дивилася в дзеркало.

– От як добре, що ти знову тут, Енн. Уже дев'ять років минуло, відколи ти поїхала, а ми з Маріллою досі за тобою сумуємо. Тут уже не так самотньо, відколи Деві одружився... Міллі – то ж таке миле створіннячко! Такі солоденькі! Хоча вона така допитлива, як бурундуча! А я все одно як казала, так і казатиму, що такої, як ти – не знайдеш.

– Ох, дзеркало так просто не обдуриш, пані Лінд. Воно каже мені прямо: «Ти уже не така молода, як раніше», – гмикнула Енн.

– У тебе дуже добре збереглася фігура, – спробувала підбадьорити її пані Лінд. – Звичайно, рум'янець в тебе завжди було мало.

– У будь-якому разі поки що в мене й натяку на друге підборіддя немає, – радісно промовила Енн. – І моя старенька кімната мене пам'ятає, пані Лінд. Я така рада... мені було б так боляче, якби я повернулася, а вона мене забула. Так чудово знову побачити місяць, що сходить над Лісом Привидів.

– Місяць на небі – наче великий золотий злиток, правда? – мовила пані Лінд, відчуваючи, наче здійснює шалений поетичний політ, і радіючи, що Марілла її не чує.

– Подивися тільки, як кінчики ялинок визирають назустріч місяцю, як березовий гай тягнеться руками до сріблястого неба. Тепер це великі дерева, а коли я сюди приїхала, вони були мацюпусінкі... Отут я справді почуваюся трохи старшою.

– Дерева – то як діти, – сказала пані Лінд. – Аж лячно стає, як швидко вони виростають, щойно ти повернешся до них спиною. Глянь-но на Фреда Райта... Йому лише тринадцять, а він уже такий високий, як його батько. У нас сьогодні на вечерю – курячий пиріг, і я ще спекла тобі лимонних бісквітів. І нічого було тобі боятися ночувати в тому ліжку. Я сьогодні провітрила простирадла... Марілла про це не знала, провітрила їх ще раз... а Міллі поняття не мала, що ми двоє їх провітрували, то взялася провітрити простирадла третій раз. Сподіваюся, Мері Марія Блайт таки вибереться завтра... вона ж обожнює похорони.

– Тітка Мері Марія... Гілберт завжди так її кличе, хоча вона всього-на-всього кузина його тата... завжди кличе мене «Енні», – знизала Енн плечима. – А коли вона вперше побачила мене після весілля, то сказала: «Дивно, що Гілберт тебе обрав. У нього могло бути стільки красунь!» Можливо, саме тому я так її й не полюбила... знаю, Гілберт теж, але він надто відданий своїй родині, аби це визнати.

– Гілберт тут надовго?

– Ні. Йому потрібно вертатися завтра ввечері. Він залишив пацієнта в критичному стані.

– О, зрозуміло. Думаю, тепер уже ніщо Гілберта в Ейвонлі не тримає, відколи минулого року відійшла його матуся. Старенький пан Блайт так і не оговтався після її смерті, йому вже не було для кого жити. Блайти завжди такими були... завжди вони надто прив'язувалися до земних речей. Сумно, що нікого з них не залишилося в Ейнволі. Файна була пара стареньких. А тоді... ще ті Слоани. Слоани – то такі Слоани, вони будуть, допоки стоятиме цей світ. Амінь.

– Та залишимо тих Слоанів, я от після вечері піду прогуляюся фруктовим садом під місячним сяйвом. Думаю, врешті-решт доведеться таки йти спати... хоча мені завжди здавалося, що спати вночі, коли так яскраво світить місяць, – просто марна трата часу. Проте я збираюся встати раненько, хочу побачити, як перші ранкові промінчики підкрадаються до Лісу Привидів. Небо стане кораловим,

вільшанки виспівуватимуть пісні... Можливо, маленький сірий горобчик вмоніться на підвіконні, і можна буде споглядати, як золоте світло торкається фіалок, заливаючи їх пурпуровим кольором.

– Але кролики уже потоптали по всіх ліліях, що вирости в червні, – сумно зауважила пані Лінд, шкандибаючи сходами вниз і тихцем радіючи, що більше не доведеться говорити про місяць. Енн завжди була такою дивною. І уже не залишилося жодної надії, що вона ще це переросте.

Діана спускалася вниз стежкою назустріч Енн. Навіть у місячному сяйві можна було розгледіти, що волосся в неї й досі темне, щоки – рожеві, а очі – сяють. Проте сяйво місяця не могло приховати, що роки додали їй зайвої ваги... Та й Діана ніколи не була «худенькою» (в традиційному розумінні мешканців Ейвонлі).

– Не переживай, любя... Я ненадовго...

– Та я ж не цим переймаюся! – з докором промовила Діана. – Ти ж знаєш, я краще проведу вечір з тобою, аніж піду на ту зустріч. Здається, я ще тебе добре й не розгледіла, а ти післязавтра уже їдеш. Але брат Фреда... ти ж знаєш, ми просто мусимо прийти.

– Звичайно, я все розумію. Я забігла на хвилинку. Я йшла старою-доброю дорогою, Ді, через Джерело Дріади, Ліс Привидів, під тіннями вашого старенького саду, повз Плакучу Вербу. Я навіть зупинилася, щоб помилуватися тими вербами, які, як завше, прихилилися до води. Які ж вони високі тепер!

– Як і усе навколо! – зітхнула Діана. – Ти тільки подивися на малого Фреда! Ми змінилися. Усі. Крім тебе. Ти ніколи не змінюєшся, Енн. Як тобі вдається залишатися такою стрункою? Ти тільки на мене подивися!

– Ну трохи заміжніла, звісно, – залилася сміхом Енн. – Але поки, Ді, тобі вдається уникати огрядності, як у людей середнього віку. А щодо того, що я ніяк не змінююся... ну, пані Г. Б. Доннелл з тобою б погодилася. Вона ще на похороні сказала мені, що я ні на йоту

старше свого віку не виглядаю. А от пані Гармон Ендрюс посперечалася б. Вона сказала: «Лишенько, Енн, як ти постаріла!» Усе залежить від того, як на це подивитися... чи в що вірити. Я почуваюся трішечки старшою, хіба що коли переглядаю картинки в журналах. Усі ці герої та героїні надто вже молоді, як на мене. Та не зважай, Ді... завтра ми знову станемо дівчатками. Ось власне чому я до тебе й прийшла. Весь полудень і вечір ми гулятимемо нашими старими схованками – кожнісінькою з них. Прогуляємося весняними полями, пройдемося лісом, зарослим папороттю. Подивимося на ті старі знайомі й любі місця й пагорби, де знову віднайдемо нашу юність. Знаєш, весною не буває нічого неможливого. Скинемо зі себе відчуття батьківства та відповідальності й побудемо такими легковажними, як ото про мене думає пані Лінд (десь дуже глибоко в серці). Бути завжди такою розважливою – не надто весело, Діано.

– Ой, як то файно звучить! Хотілося б, але...

– Ніяких «але». Я знаю, ти зараз думаєш «А хто хлопцям вечерю зварить?»

– Не зовсім. Енн Корделія може приготувати хлопцям вечерю не гірше, ніж я, а їй лише одинадцять, – гордо промовила Діана. – Зрештою вона й так збиралася готувати. А я хотіла піти до Товариства допомоги жінкам, але піду з тобою. Це буде наче здійснення мрії. Знаєш, Енн, я багато вечорів сиділа собі й уявляла, що ми знову маленькі дівчиська. А вечерю я візьму нам в дорогу.

– І ми її скуштуємо в садку Естер Грей... Садок Естер Грей ще ж на місці, так?

– Здається, – з ноткою сумнівів відповіла Діана. – Я ніколи туди не ходила, відколи вийшла заміж. Енн Корделія вивчає багато місцин, але я завжди її застерігаю не відходити надто далеко від дому. Вона обожнює бродити лісами, а одного дня я нагримала на неї, бо вона говорила сама до себе в садку. А вона мені сказала, що говорила не сама до себе, а до квіткових духів. Пам'ятаєш, ти їй на дев'ятиріччя надіслала іграшковий чайний сервіз із крихтливими бутонами троянд? Вона жодного шматочка не розбила... така обережна. Використовує

сервіз, тільки коли до неї на чай приходять Троє Зелених Ельфів. А я й слова не можу з неї витягнути, хто ж вони такі. Частенько я переконаюся, Енн, що вона більше схожа на тебе, аніж на мене.

– Можливо, «та що ім'я, назви хоч як троянду, не зміниться в ній аромат», як казав Шекспір^[1]. Не сердься на вигадки Енн Корделії, Діано. Мені завжди так шкода дітей, які не проводять кілька років дитинства в чарівних світах.

– Наш викладач тепер – Олівія Слоан, – вагаючись, розповіла Діана. – Знаєш, вона тепер здобула ступінь бакалавра, а пішла викладати до школи, щоб бути ближче до мами. Вона каже, що дітям потрібно показувати реальний світ.

– І тепер я маю слухати, як ти переповідаєш мені всякі Слоанітниці, Діано Райт?

– Ні... ні... Ні! Вона мені анітрохи не подобається. Вона завжди витрищається своїми голубими очиськами, як уся її сімейка. Я не притлумлю мрій Енн Корделії. Вони милі... як і твої колись. Думаю, у житті вона ще не раз зіткнеться з «реальним світом».

– Тоді усе вирішено. Я спущуся до Зелених Дахів приблизно о другій, ми вип'ємо червоного смородинового вина Марілли (вона досі його робить, всупереч волі пастора й пані Лінд), просто щоб ми трішки побісилися.

– Пам'ятаєш той день, коли ти мене підсадила на це винце? – захихотіла Діана, яка могла стерпіти слівце «побіситися», тільки якщо воно лунало з вуст Енн. Усі знали, що Енн мала на увазі. То був просто її стиль.

– Завтра буде справжнісінький день спогадів, Діано. Ну... не буду тебе затримувати, ось і Фред на своїй колясці. У тебе миле платтячко.

– Фред змусив мене придбати нове до весілля. Думала, то нам не по кишені, ми ж щойно побудували нову стайню, але він сказав, що не дозволить, аби його дружина виглядала так, наче з вигнання повернулася. Навіть на вулицю не пустить, якщо хтось виглядатиме

хоч трішечки краще, ніж його дружина. Це ж так по-чоловічому, скажи?

– Ти говориш як пані Елліотт у Глені, – з усією серйозністю відповіла Енн. – Бачиш цю схожість? Ти що, хотіла б жити у світі без чоловіків?

– Було б жахливо, – визнала Діана. – Так, так, Фреде, уже йду. Ох, добре вже! До завтра, Енн!

Енн затрималася біля Джерела Дріади дорогою додому. Вона так любила цей старенький потічок. Схоже, він увібрав у себе кожнісіньку трель її дитячого сміху, проніс їх у собі, а тепер видзвонював ними знову, поки вона слухала. Мрії її минулого... вона бачила, як вони віддзеркалювалися на чистій поверхні Джерела... обітниці... шепіт минулого. Потічок зберіг їх, шумів ними... проте ніхто не прислухався до того збереженого минулого, окрім старих мудрих ялиць у Лісі Привидів, які вже давно слухали ці історії.

II

– Який гарний день... як на замовлення, – мовила Діана. – Боюся тільки, то єдиний сонячний день тижня, завтра буде дощ.

– Не зважай. Ми впиватимемося красою цього дня сьогодні, навіть якщо завтра сонце вже не визирне з-за хмар. Ми насолоджуватимемося нашою дружбою весь день, навіть якщо завтра доведеться розлучитися. Подивися на ці просторі зелені пагорби, позолочені сонячним промінням... на ці долини, оповиті блакитним туманом. Усе це – наше, Діано... Байдуже, якщо отой пагорб вдалечині записаний на Абнер Слоан... Сьогодні він наш! Вітер дме із заходу... А в мене завжди з'являється той дух пригод, коли дме західний вітер... у нас буде чудова прогулянка!

Так і сталося. Вони пройшлися усіма місцинами: Стежкою Закоханих, Лісом Привидів, Лінивими Хащами, Долиною Фіалок, Березовою Стежкою, Кришталеvim Озером. Відтоді дещо змінилося. Маленькі березові саджанці в Лінивих Хащах, де вони давним-давно розмістили будиночок для ігор, стали великими деревами; Березова Стежка – протяжна дорога, по якій давно не ступала людська нога, заросла папороттю. Кришталеве Озеро зовсім зникло, залишивши по собі хіба що порослу мохом западину. Проте Долина Фіалок і досі заливалася ліловим від фіалок, а саджанець яблуні, який Гілберт якимось знайшов десь далеко в лісах, тепер розрісся у величезне дерево, всіяне маленьким малиновим цвітінням.

Вони йшли без капелюшків. Волосся Енн досі було таким блискучим, наче відполіроване червоне дерево, а Діанине – чорним, як і раніше. Вони обмінювалися веселими, теплими та дружніми поглядами, наповненими розумінням. Іноді йшли в цілковитій тиші. Енн завжди стверджувала, що такі доброзичливі люди, як вони з Діаною, вміють читати думки одна одної. Іноді вони починали розмови «а пам'ятаєш?» «А пам'ятаєш той день, коли ти провалилася в садовому будиночку Кобба на Террі Роуд?»... «А пам'ятаєш, як ми

стрибали на тітку Джозефіну?»... «А пам'ятаєш наш Клуб Історій?»... «А пам'ятаєш, як до нас прийшла пані Морган, а ти замурзала носа чимось червоним?»... «А пам'ятаєш, як ми послали одна одній сигнали свічками з вікон?» «А пам'ятаєш, як ми веселилися на весіллі панни Лаванди, і сині бантики Шарлотти?»... «А пам'ятаєш Товариство Удосконалення?» Їм здавалося, наче вибух їхнього сміху луною сягав далекого минулого.

ТУСЕ, схоже, уже розпалося. Воно припинила своє існування майже одразу після заміжжя Енн.

– Вони просто не змогли далі його вести, Енн. Молодь Ейвонлі тепер – це зовсім не та молодь, що була в наші дні.

– Ти кажеш так, наче «наші дні» уже минули, Діано. Нам лише п'ятнадцять років, ми з тобою рідні душі. Повітря не наповнюється світлом, воно і є світло. Мені здається, що я наче розправила крила.

– Я відчуваю те саме, – мовила Діана, забуваючи, що ваги сьогодні вранці показали сотню і п'ятдесят п'ять фунтів. – Мені часто так кортить перетворитися на пташку, хоча б на мить. Як це, певне, чудово – літати!

Зусібіч їх оточувала краса. Неочікувані відтінки з'являлися в темряві королівства лісів, приваблюючи своїм сяйвом. Весняне сонячне проміння пробивалося крізь молоді зелені пагони. Радісні трелі заповнювали все навколо. Де-не-де траплялися низини, прогулянка якими була схожа на золоту купіль. На кожному кроці на них чекали свіжі весняні аромати... прянощі папороті... смерековий бальзам... пахощі щойно зраного поля. Там звивалася стежка, вкрита цвітом дикої вишні... старе поле, всіяне маленькими ялинками, які тільки-но почали зростати й, наче ельфи, ховалися поміж трав... струмки, ще не «надто широкі, щоб через них перестрибувати^[2]»... лісові зірочки під ялинами... молода папороть із закрученими листочками... і береза, з її кори якої якийсь вандал відламав кілька шматочків білої шкіри в кількох місцях, оголюючи нижні шари з новими відтінками. Енн так довго все роздивлялася, що Діана не могла надивуватися. Вона не бачила того, що помічала

Енн... Різноманіття відтінків – від чистого кремового білого, який переростав у вишуканий золотий відтінок, що з кожним новим шаром став усе насиченішим, аж до найглибшого шару з найбагатшим коричневим відтінком, – усе показувало, що береза, така дівоча й спокійна ззовні, насправді таїла в собі дуже теплі почуття.

– У їхніх серцях палає первісний вогонь землі, – промимрила Енн.

Врешті-решт, після прогулянки проліском, де рясно росли поганки, вони вийшли на Сад Естер Грей. Він майже не змінився, досі наповнювався солодкими ароматами любих квітів. Там все ще цвіло багато червневих лілій, які Діана називала нарцисами. Черешні вирости, та й досі білосніжне цвітіння кружляло в повітрі. Ще можна було прогулятися серед троянд на центральній алеї, стара дамба була вщерть наповнена білим цвітом суниці, блакитними пелюстками фіалок та зеленими листочками молодої папороті. Вони влаштували пікнік, аби повечеряти на краєчку дамби, сидячи на старому камені, вкритому мохом. Позаду височіло бузкове дерево, що своїми фіолетовими знаменами загородило шлях до сонця, яке поступово заходило за небокрай. Обоє зголодніли й визнали, що куховарять вони напрочуд чудово.

– Як усе смакує на свіжому повітрі, – полегшено зітхнула Діана. – Цей твій шоколадний торт, Енн... Знаєш, у мене просто немає слів, але ти повинна поділитися зі мною рецептом. Фреду він би дуже припав до душі! Він може їсти все підряд і залишатися таким худющим. Я завжди кажу, що більше не буду їсти жодних тортів... тому що я гладшаю з кожним роком. Мене просто жахає думка, що колись я перетворюся у велику тітку Сару... Вона була така огрядна, що її доводилося штовхати, коли вона вставала. Але коли я бачу такі торти... Останній вечір зустрічі... що ж, вони, певне, усі образяться, якщо я його не скуштую.

– Як тобі цей день, сподобався?

– О, так, здебільшого. Як тоді, коли я попала в тенета кухні Фреда Генрієтти... Вона з таким захопленням розповідає про свої

операції й відчуття, які її переповнювали, коли її оперували, про те, як швидко лопнув би апендицит, якби його не вирізали. «Мені наклали п'ятнадцять швів. Ох, Діано, які муки я пережила!» Принаймні їй подобається про це розповідати. І вона усе це пережила, то чому б нам не посміятися з цього зараз? Джим такий смішний був... Не знаю, чи Мері Еліс усе це сподобалося б... Ну, але один малесенький шматочок... Гірше вже не буде, я думаю... Мале-е-е-енький шматочок тортика нічого не змінить... Він сказав дещо... У ту ніч перед весіллям він був такий наляканий, що думав уже сідати на корабель і плисти геть. Сказав, що кожен наречений почувався так само, чесно кажучи. Ти ж не думаєш, що Гілберт і Фред відчували те саме, Енн?

– Певне, що ні.

– Ось так сказав і Фред, коли я спитала. Він сказав, що переживав лишень, чи я не зміню свого рішення в останній момент, як Розі Спенсер. Але ж ніколи не можна сказати напевне, що в чоловіків на умі. Навіщо переживати про усе це зараз! Як гарно ми провели разом час пополудні! Здається, ми знову пережили стільки щасливих моментів. Якби ж ти не їхала завтра, Енн.

– Діано, може, ти завітаєш до мене в гості в Інглсайд цього літа? Перш ніж... ну, перед тим, як я перестану на певний час приймати відвідувачів.

– Залюбки. Проте схоже, цього літа вибратися з дому буде практично неможливо. Завжди знайдеться стільки справ.

– Ребекка Дью нарешті приїде, я цьому рада... Боюся, тітка Мері Марія також. Вона так прямо натякала на це Гілберту. Він не хоче її бачити, так само як і я... Але вона «родичка», а родичів завжди потрібно гостинно приймати.

– Можливо, я заїду взимку. Залюбки відвідаю Інглсайд знову. У тебе милий дім, Енн... і мила сім'я.

– Інглсайд гарний... і тепер він мені дуже подобається. А колись я думала, що ніколи його не полюблю. Я ненавиділа його, щойно приїхала... ненавиділа за його чесноти. То був ніж у спину моєму

любому Будинку Мрії. Пам'ятаю, як жалібно казала Гілберту, коли ми його полишали: «Ми були такі щасливі там. Ніде більше ми не будемо такими щасливими». А потім на певний час цілком віддалася насолоді туги за домом. А тоді... почали проростати маленькі корінці симпатії до Інглсайду. Я боролася з цим... Справді... Та врешті-решт здалася й визнала, що полюбила його. І з кожним роком ця любов тільки зміцнювалася. Дім не надто старий... Старі будинки – сумні. Але цей не надто новий... Нові будинки якісь неотесані. А цей такий чарівний. Я люблю кожнісіньку його кімнатку. Кожен має якісь недоліки, але й чесноти теж... У кожного є щось, що вирізняє його від інших, що творить його особистість. Я люблю ці чарівні дерева на газоні. Не знаю, хто їх висадив, але щоразу, коли підіймаюся сходами, зупиняюся на сходовому майданчику... пам'ятаєш те чудернацьке вікно з широким м'яким сидінням? Отак сидиш на ньому, дивишся у вікно й кажеш: «Благослови, Боже, ту людину, яка посадила ці дерева, хто б це не був». У нас справді надто багато дерев біля будинку, але ми жодне не наважилися зрубати.

– Точно як Фред. Він молиться на ту велику вербу, що росте південніше від будинку. Вона закриває увесь вид з вікна у вітальні. Я йому скільки разів йому казала, а він тільки й відповідає: «Ти що, через якийсь вид з вікна зрубаєш це миле створіння?»... Так верба й росте... І справді миле. Ось чому ми назвали наш дім Фермою біля Самотньої Верби. Мені подобається «Інглсайд^[3]». Така мила і затишна назва.

– Гілберт каже так само. Ми довго думали над назвою. Спробували кілька варіантів, але жоден не пасував. А коли натрапили на «Інглсайд», то відчули: це те, що треба. Я дуже рада, що в нас гарний та великий дім, у ньому багато кімнат... нашій сім'ї він дуже потрібен. І нашим діткам, хоч і маленьким, він теж припав до душі.

– А які вони милі, – Діана тихцем відламала ще один «шматочок» шоколадного торта. – Думаю, мої діти теж доволі гарні, але у твоїх –

щось особливе... а близнята! Тут я тобі заздрю, завжди хотіла мати близнят.

– О, я б від них нікуди не ділася... Близнята – то моя доля. Але я трішки розчарована, бо ж вони не схожі... зовсім не схожі одна на одну. Нан мила, але в неї русяве волосся, карі оченята й гарна статура. Ді – татова доця, адже в неї зелені очка й руде волоссячко... кучеряве руде волоссячко. Ширлі – Сьюзан пильнувала його, як зіницю ока. Я дуже довго хворіла, коли він народився, а вона доглядала за ним так довго, що, здається, почала вважати його своїм. Вона називає його «маленький смуглявий хлопчик» і безбожно його пестить.

– А він досі такий маленький, можеш сама переконатися. Якщо він зніме одяг, ти можеш його знову одягнути, – заздрісно мовила Діана. – Джеку дев'ять, знаєш, він не хоче, щоб я його одягала. Каже, що він уже дорослий! А мені ж подобалося! Ех, якби діти не виростили так швидко.

– У мене ще ніхто до такого не дійшов... але я зауважила, що відколи Джем пішов до школи, він уже не хоче йти зі мною за руку, коли ми прямуємо селом, – зітхнула Енн. – Але і він, і Волтер, і Ширлі досі хочуть, аби я їх одягала. Волтер досі інколи робить з того цілий ритуал.

– Тобі ще за таке не варто переживати. А тепер Джекові просто не терпиться стати солдатом, коли він виросте! Солдатом! Оце фантазія!

– Я б таким не переймалася. Він про це забуде, захопиться чимось іншим. Війна – це минуле. Джем уявляє собі, що стане моряком... як капітан Джим. А Волтер, до речі, хоче стати поетом. Він не схожий на інших. Але всі вони обожнюють дерева, гратися у «Впадині», – це невеличка галявина просто внизу біля Інглсайду з чарівними стежками та струмочком. Звичайне місце, просто «впадина» для інших, а для них – цілий чарівний світ. Звичайно, вони ще ті шибеники, але не така вже й погана ватага... На щастя, любові вистачає усім. О, я така рада, що в цю ж годину завтра я вже буду в Інглсайді, розказуватиму історії на ніч своїм малюкам і справедливо

похвалю Сьюзан за те, що припилънувала за квітками-черевичками та папороттю. Сьюзан добре вдається доглядати за папороттю. Ніхто не доглядає за нею краще, аніж вона. Я чесно захоплююся її папороттю... але черевички, Діано! Як на мене, вони взагалі не схожі на квіти. Але я не хочу ображати цим Сьюзан. Я намагаюся уникати цієї теми. Поки усе спрацьовувало. Сьюзан – голубонька. Просто не уявляю, що б я без неї робила. Пам'ятаю, як колись називала її «чужою людиною». Все-таки як добре знати, що ти повертаєшся додому, але й Зелені Дахи покидати важко. Тут так красиво... з тобою і Маріллою. Наша дружба завжди була такою чудовою, Діано.

– Так... і ми завжди... розумієш... я ніколи не говорила так, як ти, Енн... але ми завжди дотримувалися нашої урочисто даної в минулому клятви, правда ж?

– Завжди... і назавжди.

Енн взяла Діану за руку. Вони довго сиділи в тиші, надто солодкій для слів. Великі мовчазні вечірні тіні лягали на трави, квіти та зелень лугів. Сонце опустилося, небо наливалось сіро-рожевими відтінками, а тоді блідло, ховаючись за замисленими деревами... весняні сутінки запанували в садку Естер Грей, де в цій порі не ступала жодна нога. Вільшанки вкраплювали у вечірнє повітря свої флейтові трелі. На небокраї з-під білих черешень з'явилася велика зірка.

– Перша зоря – то завжди диво, – мрійливо промовила Енн.

– Я б сиділа тут вічно, – відповіла Діана. – Навіть думати не хочу про те, що доведеться іти.

– Я теж... але врешті-решт ми тільки уявляли, що нам п'ятнадцять. Треба пам'ятати про сімейні обов'язки. Як пахне бузок! Діано, ти ніколи не думала, що є в ароматі бузку щось... чисте? Гілберт з того завжди сміється. Він любить бузок, а, як на мене, його пахощі зберігають у собі якийсь секрет, аж надто солодкий.

– Бузку притаманний сильний аромат, не варто його тримати вдома, – сказала Діана.

Вона взяла тарель, що залишилася, як нагадування про шоколадний торт, провела її довгим поглядом, похитала головою й

поклала в кошик з благородним виразом самозречення на обличчі.

– Правда було б весело, Діано, якби зараз, по поверненню додому, ми зустрілися з нами колишніми, які біжать Стежкою Закоханих?

Діана захихотіла.

– Ні, Енн, не думаю, що то буде весело. Я й не помітила, як стемніло. Добре помріяти вдень, проте...

Вони ішли додому в тиші й любові, разом. Краса сонця позаду них кидала іскри на старі пагорби, а в їхніх серцях іскрилася стара й незабута любов.

Уранці наприкінці насиченого приємного днями тижня Енн поклала квіти на могилі Метью, а пополудні поїздом вирушила з дому Кармоді. Спочатку вона думала про старе-добре минуле, яке залишилося позаду, а тоді думками поринула вперед – туди, що любила. Її серце виспівувало всю дорогу, тому що вона поверталася додому, до радісного дому. Місця, де кожен, хто переступав через поріг, знав, що це – дім. Дім, наповнений сміхом, сріблястими кухлями, світлинами та дітьми... неоціненними кучериками та кругленькими колінками... кімнатами, які з радістю її приймуть, де на неї терпляче чекають стільці та сукні в шафі, де завжди святкують навіть маленькі річниці й пошепки звіряють маленькі секретики.

– Приємно усвідомлювати, що ти повертаєшся додому, – подумала Енн, витягуючи з гаманця лист від маленького синочка, над яким вона весело сміялася ще вечір тому, гордо читаючи його родині Зелених Дахів... перший лист, який вона отримала від своєї дитини. То був дуже гарний коротенький лист від семирічного дитинчати, який тільки рік тому пішов до школи й навчився писати, хоча й мав трішки помилок у правописі, а ще в куточку листа красувалася велика чорнильна пляма.

«Ді рьюмсала і рьюмсала усю ніч бо Томмі Дрю сказав їй що засмажить її ляльку на котлети. Сьюзан розказує нам гарні казки ввечері але вона – не ти, мамусю. Вона дозволила допомогти посіяти бурьян вчора ввечері»

«І як я могла почуватися щасливою весь тиждень, будучи так далеко від них?» – подумки докоряла собі господиня Інглсайду.

– Як добре, коли хтось зустрічає тебе наприкінці подорожі! – вигукнула вона, вискочивши з поїзда в Глен Сент Мері просто в Гілбертові обійми. Вона ніколи не могла бути певна, що Гілберт її зустріне, завжди хтось помирав чи народжувався. Та жодне повернення додому не зрівняється з тим, коли приходиться він. А який

чарівний на ньому світло-сірий костюм! (А як я раділа, що таки одягнула гофровану тонку блузочку з коричневою спідницею, хоча пані Лінд думала, що я з глузду з'їхала, таке одягати в дорогу. Якби не одягла, не виглядала б так гарно біля Гілберта).

Інглсайд яскраво освітлювали веселі японські ліхтарики, які повісили на веранді. Енн з радістю поглянула на дорогу, обабіч якої росли блідо-жовті нарциси.

– Інглсайд, я приїхала, – гукнула вона.

Усі одразу збіглися й оточили її... Сміх, вигуки, жарти. Сьюзан Бейкер стримано усміхалася, стоячи позаду. Кожне дитинча власноруч збирало їй букет квітів, навіть дворічний Ширлі.

– Оце ви мене зустріли! Усі в Інглсайді такі щасливі. Як приємно знати, що сім'я так рада тебе бачити!

– Якщо ти ще раз поїдеш з дому, мамусю, – урочисто промовив Джем, – Я піду і візьму апенцидит.

– І як ти його підеш і візьмеш? – спитав Волтер.

– Тсссс, – Джем тихцем штовхнув Волтера ліктем і зашепотів. – То щось десь болить, я знаю... але я просто хочу налякати мамусю, щоб вона нікуди не поїхала.

Енн хотіла зробити сотні речей одразу: обійняти всіх, побігти в сутінки й зібрати трошки братчиків, вони є усюди в Інглсайді, ще підібрати маленьку ошатно вбрану ляльку з килима, послухати всі свіжоспечені плітки та новини, кожен щось та й знав. Як Нан намастила кінчик носа вазеліном, коли лікар вийшов, а Сьюзан чимось відволіклася. «Я вас запевняю, пані лікарко, люба, я не на жарт стривожилася»... А як корова пані Джуд Палмер з'їла п'ятдесят сім цвяхів, і її довелося везти до ветеринара в Шарлоттаун... а як безголова пані Феннер Дуглас пішла до церкви без капелюшка... а як татко позривав усі кульбаби у лузі... «і це в перервах між переймами, пані лікарко, люба... за час вашої відсутності він прийняв пологи вісім разів»... як пан Том Флегг пофарбував бороду, «а його дружина померла лиш два роки тому»... як Роуз Максвелл з Гарбоу Гед покинула Джима Гудсона з Верхнього Глена, а він прислав

їй чек за все, що на неї витратив... а як цікаво закінчився похорон пані Амаси Воррен... як коту Картера Флегга покусали кінчик хвоста... як Ширлі знайшли в конюшні просто під конем... «пані лікарко, люба, я ніколи не буду тою жінкою, якою була раніше»... а ще як багато було приводів боятися, що сливові дерева захворіють і покриються грибами... а як Ді ходила увесь день і наспівувала «Мамуся сьогодні буде вдома, буде вдома, буде вдома» на мелодію «Merrily We Roll Along»... як кошенья в Джо Різес стало косооке, бо народилося з розплющеними очима... як Джем випадково всівся на липучку, перш ніж натяг маленькі штанці... і як Креветка впала у бочку з водою.

– Її заледве витягли, пані лікарко, люба, на щастя, лікар почув її м'явкіт буквально в останній момент і витягнув кішку за задні лапи (а що означає «в останній момент», мамусь?)

– Схоже, вона вже майже відійшла, – промовила Енн, погладжуючи гладенькі чорно-білі вигини задоволеної кішки з величезними щоками, яка муркотіла собі на кріслі у світлі вогню. Сідати на стілець в Інглсайді, попередньо не переконавшись, що там не сидить кіт, – не надто безпечно. Сьюзан, яка раніше зовсім не звертала увагу на котів, поклялася, що уже навчилася їх любити для самозахисту. А щодо Креветки, Гілберт так назвав kota рік тому, коли Нан принесла з села додому нещасне кістляве кошенья, над яким знущалися хлопці, а ще прихопила котові кличку, яка зараз була ні в тин, ні у ворота.

– Але... Сьюзан! Що сталося з Гоґом і Маґоґом? Ой... їх не поламали, правда ж?

– Ні, ні, пані лікарко, люба, – вигукнула Сьюзан, одразу почервонівши від сорому, і вибігла з кімнати. Вона повернулася тієї ж миті з двома порцеляновими песиками, що посідали чільне місце на каміні Інглсайду.

– Як я могла забути покласти їх назад до вашого повернення. Бачите, пані лікарко, люба, пані Чарльз Дей з Шарлоттауна прийшла сюди одразу на наступний день після вашого від'їзду... а Ви знаєте,

яка вона педантична й правильна. Волтер думав, що зможе її розважити, і почав показувати їй собак. «Ось це – Бог, а то мій Бог» – сказало бідне невинне дитинча. Мене охопив жах... мені здається, я до смерті не забуду обличчя пані Дей. Я пояснювала їй, як тільки могла, щоб вона, бува, не подумала, що ми якась родина безбожників, тому я вирішила перекласти песиків подалі від людських очей, у буфет з порцеляною, поки Ви не повернетесь.

– Мамусь, а скоро буде вечеря? – жалібно промовив Джем. – У мене в животі бульчить. О, мамусь, ми зробили нашу улюблену страву!

– Ми, як сказала блоха слонові, так і зробили, – усміхнулася Сьюзан. – Ми просто подумали, що ваш приїзд гоже гарно відзначити, пані лікарко, люба. А де дівся Волтер? Цього тижня його черга скликати усіх до вечері дзвінком, дай Бог йому здоров'я.

Вечеря видалася на славу, а яким задоволенням було вкласти діточок спати. Сьюзан навіть дозволила їй вкласти Ширлі в ліжечко, розуміючи, якою особливою була ця подія.

– Це особливий день, пані лікарко, люба, – урочисто промовила вона.

– О, Сьюзан, неособливих днів немає. Кожен день чимось відрізняється від інших. Ви не помічали?

– Так, Ваша правда, пані лікарко, люба. Навіть минулої п'ятниці, коли дощило увесь день, було так похмуро, моя велика рожева герань випустила пуп'янки, а вона ж довгих три роки взагалі не цвіла. А Ви помітили квітки-черевички, пані лікарко, люба?

– Помітити! Та я таких черевичків ще в житті не бачила, Сьюзан. Як тобі вдалося їх так виростити? (Ось тут я зробила Сьюзан справді щасливою й навіть не збрехала. Я справді таких квіточок ще ніколи не бачила... дякувати Богу!).

– Це результат постійного догляду та уваги, пані лікарко, люба. Але я повинна з Вами поговорити. Думаю, Волтер щось підозрює. Не сумніваюся, що якась дитинча з Глена щось йому розповіло. Зараз багато дітей знають більше, ніж належить. Волтер одного разу так

серйозно мені заявив: «Сьюзан», – сказав він, – а діти дуже дорогі?». Люба пані лікарко, я була ошелешена, але не втратила самовладання. «Дехто каже, що діти – це розкіш» – відповіла я, – але в Інглсайді ми вважаємо, що діти – це необхідність». А тоді я вголос поскаржилася на сороміцьку ціну всього в крамницях Глена. Боюся, я схвилювала дитинча. Якщо він щось Вам скаже, пані лікарко, любя, ви будете готові.

– Я певна, ти дуже гарно вийшла з ситуації, Сьюзан, – спантеличено відповіла Енн. – Думаю, саме час усім їм дізнатися, на що ми сподіваємося.

Але найприємнішим став прихід Гілберта. Вона саме стояла біля вікна й спостерігала, як з моря підкрадався густий туман, простягаючись на освітлені місяцем дюни та гавань, у бік довгої вузької долини, яка розкинулася в підніжжі Інглсайду, де й розташувалося містечко Глен Сент Мері.

– Прийти наприкінці важкого робочого дня й зустріти тебе! Ти щаслива, Енніша з Енн?

– Щаслива! – Енн нахилилася й вдихнула аромат яблуневого цвіту з квітучих гілочок, які Джем поставив у вазу на її туалетний столик. Вона відчувала любов, якою її оточили з усіх сторін. – Гілберте, любий, добре цілий тиждень побути Енн із Зелених Дахів, але в сотні разів краще повернутися назад і стати Енн з Інглсайду.

IV

– Категорично ні, – сказав лікар Блайт таким тоном, що Джем одразу усе зрозумів.

Джем знав, що шансів на те, що татко змінить думку чи що мама спробує його вмовити, немає. Було очевидно, що тут мама з татком були заодно. Карі очі Джема потемніли від люті та розчарування, коли він дивився на своїх жорстоких батьків... він втупився в них... навіть ще сердитіше, коли вони, нехтуючи його поглядами, продовжували вечеряти, наче нічого й не сталося. Звичайно, тітка Мері Марія помітила його погляди... ніщо не сховається від її сумних блідо-блакитних очей... але здавалося, це її тільки розсмішило.

Берті Шекспір Дрю грався з Джемом пополудні. Волтер пішов до старого Будинку Мрії, погратися з Кеннет та Персіс Фордами, а Берті Шекспір розповів Джем, що всі хлопці з Глена пішли до Гарбоу Маус того вечора, подивитися, як капітан Білл Тейлор робить його кузену Джо Дрю тату змії на руці. Він, Берті Шекспір, збирався піти, то чом би й Джемові не вирушити з ним? Було б весело. Джем, та ідея засіла в голові, так не терпілося піти, аж тут йому сказали, що про таке не може бути й мови.

– З багатьох причин, – пояснив тато, – тобі ще не можна йти так далеко, аж у Гарбоу Маус з тими хлопцями. Вони ж повернуться пізно, а тобі, сину, потрібно бути в ліжку о восьмій.

– Мене в дитинстві щовечора посилали спати о сьомій, – промовила тітка Мері Марія.

– Мусиш почекати, коли підростеш, Джем, перш ніж увечері так далеко відходити від дому, – сказала мама.

– Ви те саме казали минулого тижня, – обурено закричав Джем. – Я уже дорослий! Ви думаєте, що я дитина. Берті йде, а ми з ним одного віку!

– Всі хворіють кором, – похмуро відповіла тітка Мері Марія. – Ти можеш підхопити кір, Джеймсе.

Джем ненавидів, коли його кликали Джеймсом. А вона так робила завжди.

– А я хочу підхопити кір, – з нотками спротиву пробурмотів хлопець. А тоді, перехопивши татів погляд, прикинув. Тато б ніколи й нікому не дозволив «відгиркуватися» до тітки Мері Марії. Джем ненавидів тітку Мері Марію. Тітка Діана та тітка Марілла – то були голубоньки-тіточки, але така тітка Мері Марія – то було щось абсолютно нове для Джема. – Гарзд, – виклично відповів він, дивлячись на маму, аби ніхто не здогадався, що він говорив до тітки Мері Марії, – якщо ти не хочеш мене любити, то не треба. А тобі сподобається, якщо я піду стріляти в тигрів в Африці?

– Любий, у Африці немає тигрів, – лагідно промовила мама.

– Тоді левів, – закричав Джем. Вони повинні його виправляти, так? Вони змушені з нього сміятися, так? Ну він їм покаже. – Ти ж не можеш сказати, що в Африці немає левів. У Африці мільйони левів. Африка тими левами битком набита.

Мама й тато знову усміхнулися, попри несхвалення тітки Мері Марії. Ніколи не можна закривати очі на дитячі вибрики.

– До речі, – мовила Сюзан, розриваючись між любов'ю, симпатією до маленького Джема та переконанням, що лікар та пані лікарка абсолютно праві, що не відпустили його до Гарбоу з тою сільською бандою на гостину до зневаженого й п'яного старого капітана Білла Тейлора, – ось твої імбирні пряники й збиті вершки, Джеме, любий.

Імбирні пряники й збиті вершки були улюбленим десертом Джема. Але того вечора їхніх привабливих чар забракло, аби втихомирити бунтівну душу хлопчати.

– Не хочу ані крихти! – похмуро промовив він. Хлопець встав і рушив геть зі столу, але уже біля дверей розвернувся, аби висловити свою непокору.

– Я все одно не піду спати до дев'ятої. А ше... коли виросту, то взагалі ніколи не лягатиму спати. Я не спатиму всю ніч... і так

щонаочі... і тату наб'ю по всьому тілу. Я буду таким поганим, яким тільки зможу! От побачите!

– «Ще» набагато краще, ніж «ше», любий, – відповіла мама.

Хоч щось могло їх зворушити?

– Я так розумію, моя думка тут нікого не цікавить, Енні, але якби я в дитинстві говорила так до батьків, мене б одразу на місце поставили, – мовила тітка Мері Марія. – Думаю, шкода, що в деяких домах уже зовсім забули про березові різки.

– Джема нема за що карати, – втрутилася Сьюзан, бачачи, що лікар та пані лікарка не намагалися нічого сказати. Але якщо Мері Марія Блайт хотіла уникнути цієї розмови, вона, Сьюзан, знала, в чому причина. – Берті Шекспір Дрю підбивав його так зробити, вбивши йому в голову, що піти дивитися, як Джо Дрю роблять тату – дуже весело. Він провів тут весь полудень, прошмигнув на кухню й взяв найкращу алюмінієву каструлю, щоб зробити собі шолом. Казав, що вони грають у солдатів. Вони зробили човни з дахового покриття й до нитки змокли, пливучи на ньому струмком. А тоді цілісіньку годину стрибали, як жаби у дворі, і кричали, мов недорізані. Жаби! То й не дивно, що маленький Джем так втомився й зараз зовсім на себе не схожий. Він найчемніша дитинка, яка тільки жила на цьому світі, якщо він не одягнений у лахміття, навіть не сумнівайтесь!

Тітка Мері Марія не огризалася у відповідь. Вона ніколи не говорила до Сьюзан Бейкер за столом, таким чином висловлюючи незадоволення, що Сьюзан взагалі дозволяють сидіти «з родиною».

Енн та Сьюзан вияснили все ще до того, як до них завітала погостювати тітка Мері Марія. Сьюзан «знала своє місце» й ніколи не сідала за стіл з сім'єю, якщо в Інглсайді були гості.

– Але тітка Мері Марія – це не гість, – відповіла Енн. – Вона член нашої родини... як і ти, Сьюзан.

Врешті-решт Сьюзан здалася, тихенько радіючи, що Мері Марія Блайт побачить – вона не просто наймана робітниця. Сьюзан ніколи не бачилася з тіткою Мері Марією, але племінниця Сьюзан, донька

сестри Матільди, працювала на неї в Шарлоттауні й розповіла про неї Сьюзан.

– Я не збираюся вдавати перед тобою, Сьюзан, що дуже рада перспективі візиту тітки Мері Марії, особливо зараз, – чесно призналася Енн. – Але вона написала Гілберту листа з проханням приїхати на кілька тижнів... а ти знаєш, як лікар ставиться до таких речей...

– Він має на це повне право, – відповіла вірна Сьюзан. – А що ж робити чоловікові, як не підтримувати своїх кровних родичів? Але це лише на кілька тижнів... знаєте, пані лікарко, любя, не хочу Вас засмучувати... але невістка моєї сестри Матильди приїхала до неї на кілька тижнів, а залишилася на двадцять років.

– Не думаю, що нам варто боятися чогось такого, – усміхнулася Енн. – У тітки Мері Марії красивий будиночок у Шарлоттауні. Але для неї він занадто великий і надто пустий. Її мати померла два роки тому, знаєш... їй було вісімдесят п'ять, тітка Мері Марія дуже добре до неї ставилася, а тепер дуже сумує за нею. Давай зробимо її перебування тут максимально приємним.

– Я зроблю все, що від мене залежить, пані лікарко, любя. Звичайно, ми повинні викласти ще одну дошку на стіл, але після усього сказаного й зробленого краще стіл зробити довшим, аніж скорочувати його.

– Не потрібно ставити квіти на стіл, Сьюзан, наскільки я знаю, у неї від них задуха. А перець змушує її чхати, краще його не давати. А ще вона страждає від частих нападів сильного головного болю, тому ми просто мусимо спробувати не шуміти.

– Ото біда! Ну, я ніколи не помічала, аби Ви та лікар якось шуміли. А якщо в мене виникне таке бажання, піду покличу посеред кленів. Але якщо наші бідолашні дітки будуть змушені весь час сидіти тихо через болячки Мері Марії Блайт... ви мені вибачте, але я думаю, то вже занадто, пані лікарко, любя.

– Лише кілька тижнів, Сьюзан.

– Будемо на це сподіватися. Ох, пані лікарко, любя, треба змиритися з вбогими подачками серед щедрот цього світу, – наостанок сказала Сьюзан.

Так до них навідалася тітка Мері Марія і з порога почала прискіпуватися, наскільки часто чистять комини. Вона, як виявилось, боялася вогню. «І я завжди казала, що комини в цьому будинку не достатньо високі. Сподіваюся, що ліжко добре провітрена, Енні. Вогка постіль – це ж жахливо».

Вона зайняла гостьову кімнату Інглсайду... ну, і випадково всі інші кімнати дому, окрім кімнати Сьюзан. Ніхто дуже не тішився її приїзду. Джем після першого погляду на неї чкурнув на кухню й прошепотів Сьюзан: «А ми можемо сміятися, поки вона тут, Сьюзан?» Очі Волтера наповнилися слізьми, щойно він побачив тітку, тож осоромленого хлопця вигнали з кімнати. Двійнята не чекали, поки їх виженуть, і втекли з кімнати самі. Навіть Креветка, Сьюзан тому свідок, втекла й вмостилася на задньому дворі. Тільки Ширлі стояв на своїх двох, безстрашно дивлячись на неї своїми карими круглими очима, у міцних та безпечних Сьюзиних обіймах. Тітка Мері Марія подумала, що в дітей Інглсайду манери просто жахливі. А чого чекати, якщо їхня мама «пише для газет», а батько думає, що вони – просто ідеальні, тільки тому, що то його діти, і наймає служницю на подобі Сьюзан Бейкер, яка не знає свого місця? Але вона, Мері Марія Блайт, зробить усе, що зможе, для бідолашних внучат кухні Джона, поки буде в Інглсайді.

– Твоя молитва надто коротка, Гілберте, – незадоволено промовила вона, коли вони вперше сіли за стіл. – Можливо, я виголошу молитву, поки я тут? Дам хороший приклад твоїй родині.

Сьюзан з жахом спостерігала, як Гілберт погодився, і тітка Мері Марія помолилася перед вечерею.

– То радше служба Божа, а не молитва, – буркотіла Сьюзан за вечерею. Сьюзан потайки погодилася з тим описом Мері Марії Блайт, який їй дала племінниця. «Від неї завжди погано пахне, тітко Сьюзан. То не просто неприємний... а поганий запах». Гледіс вміла

все розставити на свої місця, відзначила Сьюзан. Зрештою для усіх, не таких упереджених, як Сьюзан, панна Мері Марія Блайт не виглядала надто хворою жіночкою у свої п'ятдесят п'ять. У неї були, як вона сама вважала, «аристократичні манери», обрамлені завжди прилизаними сивими кучерями, які схоже щодня ображали маленьку гостру гульку сивого волосся Сьюзан. У неї завжди був гарний одяг, вона одягала довгі бурштинові кульчики та модні високі комірці, які сягали її тонкого горла.

– Врешті-решт нас не повинна соромити її присутність, – відреагувала Сьюзан. Але що б подумала тітка Мері Марія, якби дізналася, що Сьюзан так себе втішає, залишилося таємницею.

V

Енн збирала оберемок червневих лілій, аби поставити їх у вазу у своїй кімнаті, й ще один букет півоній, вирощених Сьюзан, вона збиралася залишити на столику Гілберта в бібліотеці... півоній молочно-білого кольору з криваво-червоними вкрапленнями посерединці, наче Божий поцілунок. Повітря оживало після незвично спекотного червневого дня, і важко було сказати, гавань була срібною чи золотою.

– Сьогодні буде неймовірний захід сонця, Сьюзан, – промовила вона, коли проходила повз і поглянула на вікно кухні.

– Я не зможу сповна насолоджуватися заходом сонця, поки не помию весь посуд, пані лікарко, люба, – заперечила Сьюзан.

– Але до того часу сонце вже сяде, Сьюзан. Ти тільки подивися на величезну білу хмаринку з рожевим вершечком, що зависла над Впадиною. Тобі б хіба не хотілося злетіти й освітити її?

Сьюзан уявила собі, як злітає над долиною з ганчіркою в руках і летить до тої хмари. Їй таке зовсім не сподобалося. Але пані лікарка уже дала їй на це дозвіл.

– Тут з'явився якийсь новий шкідливий вид комах, який пожирає наші трояндові кущі, – продовжила Енн. – Треба їх обприскати завтра. Краще було б сьогодні ввечері... я у такі вечори, як от цей, люблю поратися в садку. Усе росте вночі. Сподіваюся, у раю будуть сади, Сьюзан... такі сади, у яких ми зможемо працювати, розумієш, допомагати усьому рости.

– Але без комашні, – запротестувала Сьюзан.

– Ні-і... Думаю, ні. Але просто готовий сад – це ж зовсім не цікаво, Сьюзан. Потрібно самому працювати в садку, інакше втрачається весь сенс. Я хочу полоти, копати, пересаджувати, змінювати, планувати й обрізати. А ще хочу, щоб у раю росли квіти, які я люблю... Краще там будуть мої фіалочки, аніж асфоделі, Сьюзан.

– А чому ж тоді Ви не можете поратися в садку ввечері, якщо хочете? – втрутилася Сьюзан, подумавши, що пані лікарку занесло трішки не туди.

– Тому що лікар хоче, аби я поїхала з ним. Він їде відвідати бідолашну стареньку пані Джон Пакстон. Вона помирає... а він не може їй нічим зарадити... він зробив усе, що зміг... але вона любить, коли він до неї навідується.

– Ох, пані лікарко, люба, ми всі знаємо, що в цій місцевості ніхто без нього не народжується й не помирає, а сьогодні якраз гарний вечір, щоб проїхатися. Думаю, я теж пройдуся собі селом і поповню запаси в коморі, коли вкладу двійнят і Ширлі спатки й посиплю добривами кущі троянд Аарон Уорд. Щось вони не цвітуть так, як мали б. Панна Блайт щойно піднялася наверх, стогнучи після кожного зробленого кроку, і скаржачись, що в неї ось-ось знову почнуться головні болі, а отже, в усіх нарешті буде тихий і спокійний вечір.

– Припильнуєш, щоб Джем вчасно пішов спати, добре, Сьюзан? – попросила Енн, вийшовши назустріч вечору, такому ароматному, наче випадково пролите горнятко чаю. – Він втомлений більше, ніж думає. Він ніколи не хоче лягати спати. Волтер сьогодні ночувати не прийде, Леслі попросив, щоб він залишився з ним.

Джем сидів на сходах біля бокових дверей, заклавши босу ніжку на коліно, і насуплено дивився на усе довкола, особливо на величезний місяць, що ховався за шпилем церкви Глен. Джем не любив місяця вповні.

– Пильнуй, не обвітри обличчя, – промовила тітка Мері Марія, проходячи дорогою до будинку повз нього.

Джем нахмурився, наче чорна хмара. Йому було байдуже, що його обличчя замерзне. Він на це сподівався.

– Йди геть і не треба за мною ходити весь час, – сказав він Нан, яка підбралася до нього, щойно тато і мама поїхали геть.

– Буркотун! – відповіла Нан. Але перш ніж вона пішла геть, поставила на сходинку біля нього червону цукерку у формі лева, яку

принесла спеціально для брата.

Джем не звернув на неї уваги. Він ще ніколи не почувався таким ображеним. До нього ставилися зовсім неправильно. Всі з нього знущалися. Нан ранку сказала: «Ти не народився в Інглсайді, як усі ми». Ді з'їла його шоколадного кролика зранку, хоча вона знала, що то був його кролик. Навіть Волтер кинув його й пішов рити канаву в піску з Кеном та Персісом Фордом. Дуже весело! А він так хотів піти з Берті, побачити, як наносять тату. Джем був певен – він ще ніколи нічого так не хотів. Він так хотів побачити чарівний корабель з вітрилами, який, за словами Берті, завжди висів над каміном капітана Білла. Яка ганьба...

Сьюзан принесла йому великий шматок торта, покритий кленовою глазур'ю й горішками, але Джем твердо відмовив. Чому вона не приберегла для нього імбирних пряників та крему? Певне, усі вже їх схом'ячили. Свинтуси! Він занурився в глибоку затоку смутку. Зараз, певне, уся компанія десь на півдорозі до Гарбоу Маус. Йому навіть думати про це не хотілося. Треба щось робити, щоб помститися тим людяцям. А якщо він розпиляє тирсову жирафу Ді на килимі у вітальні? Старенька Сьюзан від злості збожеволіє... Сьюзан, яка досі не може запам'ятати, що він ненавидить горішків глазури. А якщо він піде й домалює вуса ангелику на календарі в її кімнаті? Він завжди ненавидів того товстого, рожевого ангелика, який усміхався від вуха до вуха, бо він схожий на Сіссі Флегг, яка усій школі розповіла, що Джем Блайт за нею сохне. За нею! Сіссі Флегг! А Сьюзан казала, що той ангелик дуже милий.

А якщо він зніме скальпель з ляльки Нан? А якщо він розіб'є носи Гогу чи Маґогу... або обом? Можливо, хоч так мама побачить, що він уже не дитина. От тільки дочекайтеся наступної весни! Він роками приносив їй травневі квітки, відколи йому виповнилося чотири... а от наступної весни – дзуськи. Ні, сер!

А якщо він з'їсть багато маленьких зелених і недостиглих яблук і захворіє? Можливо, хоч це їх налякає. А якщо він більше ніколи не митиме вух? А якщо він кривлятиметься до усіх у церкві наступної

неділі? А якщо він підкладе гусеницю тітці Мері Марії? Велику смугасту волохату гусеницю! А якщо він втече в гавань і сховається на кораблі капітана Девіда Різа, а вранці відпливе з цієї гавані до Південної Америки? Хоч тоді вони пошкодують? А якщо він ніколи не повернеться додому? А якщо він поїде полювати на поморників до Бразилії? А тоді вони пошкодують? Ні, він може закластися, не пошкодують. Ніхто його не любив. У його кишені дірка. І нікому її зашити. А йому теж все одно. Він просто показуватиме цю дірку в Глені, щоб всі побачили, як його занедбали. Завдана йому кривда вирувала всередині.

Тік-так... тік-так... тік-так... цокав старий дідусевий годинник у коридорі, якого принесли до Інглсайду по смерті дідуся Блайта... Точний старий годинник, зроблений у ті дні, коли ще був час. Загалом Джем любив того годинника, але тепер... просто ненавидів. Йому здавалося, що той з нього сміється. «Ха-ха, час спати! Усі твої друзі ідуть до Гарбоу Маус, а ти – спати! Ха-ха... ха-ха...ха-ха!

Чому він має іти спати щовечора? Так, чому?

Сьюзан вийшла з дому, щоб піти в Глен, і стурбовано дивилася на маленький силует бунтаря.

– Не варто йти спати, поки я не повернуся, маленький Джеме, – поблажливо мовила вона.

– Я не піду спати сьогодні! – безстрашно відповів Джем. – Я втечу, ось так, стара Сьюзан Бейкер. Я збираюся піти й стрибнути в став, стара Сьюзан Бейкер.

Сьюзан не подобалося, коли її називали старою, навіть якщо то був маленький Джем. Вона залишила по собі напружену тишу. Його таки треба трохи виховувати. Креветка рушила за нею назирці, прагнучи хоч якогось товариства, а тоді повернулася й сіла на свої чорні лапки перед Джемом, але отримала хіба що сповнений болю хлопчачий погляд. «Забирайся! Сидиш тут на хвості й витріщаєшся на мене, як тітка Мері Марія! Киш! Не підеш, не підеш! То дістанеш!»

Джем метнув маленьку залізну тачку, що лежала поруч, і Креветка із жалісним зойком миттю щезла в сховищі шипшинових кущів.

Тільки погляньте! Навіть кіт цієї сімейки його ненавидів. І кому потрібне таке життя?

Він взяв цукерку-лева. Нан з'їла хвоста й ще чверть цукерки, але то досі був лев. Можна було його з'їсти. То міг бути останній лев, якого він би з'їв. Коли Джем доїв лева й облизав пальчики, став думати, що ж йому робити. Думати – це єдине, що може робити людина, якщо усе інше їй заборонено.

VI

– З якого це дива будинок так світиться? – вигукнула Енн, коли вони з Гілбертом завернули за ворота о дев'ятій. – Певне, прийшли гості.

Але коли Енн поспішила до будинку, не побачила жодного гостя. Нікого не було видно. Світло горіло на кухні... у вітальні... у бібліотеці... у їдальні... у кімнаті Сьюзан та коридорі нагорі... але нікого й не видно.

– Як ти думаєш, – почала було Енн, але її перебив дзвінок телефону.

Гілберт взяв слухавку... на мить завмер... а тоді з жахом скрикнув... і вибіг, навіть не поглянувши на Енн. Було очевидно, сталося щось жахливе, часу на пояснення не було.

Енн уже звикла... як дружина чоловіка, який має справу з життям і смертю. По-філософськи стелючи плечима, вона взяла свій капелюшок та пальто. Енн трішки сердилася на Сьюзан, не варто їй було йти, залишати світло в усіх кімнатах і відкриті навстіж двері.

– Пані... лікарко... люба, – озвався голос, який наче й не міг належати Сьюзан... але то таки був він.

Енн витріщилася на Сьюзан. Ця Сьюзан... без капелюшка... у її сивому волоссі заплуталося сіно... її ситцеве рожеве плаття поблякло й вкрилося плямами. А обличчя!

– Сьюзан! Що сталося? Сьюзан!

– Маленький Джем зник!

– Зник! – Енн витріщилася, наче ведмідь на зорі. – Тобто? Він не міг зникнути!

– Але зник, – видихнула Сьюзан, заламуючи руки. – Він сидів на сходах, коли я пішла в Глен. Я повернулася засвітло... а його вже не було. Спочатку я не злякалася... але ніде не могла його знайти. Я обшукала кожну кімнату в будинку... він сказав, що хоче втекти з дому.

– Нісенітниця! Він би такого не зробив, Сьюзан. Ти надаремне переживаєш. Він має бути десь тут... він, певне, заснув... він точно десь тут.

– Я дивилася всюди... всюди. Я обнишпорила весь сад, шукала в сараї. Ви тільки погляньте на моє плаття... Я пам'ятаю, він колись казав, що, певне, це дуже весело – спати на сіновалі. І тому я пішла туди... і провалилася в діру в кутку просто на ясла конюшні... а там ще й гніздо з яйцями було. Мені просто пощастило, що я не зламала ногу... якщо ще може щастити, коли маленький Джем загубився.

Енн ніяк не могла змусити себе хвилюватися.

– Думаєте, він таки пішов з хлопцями в Гарбоу, Сьюзан? Раніше він ніколи не виявляв такого непослуху, але...

– Ні, ніколи, пані лікарко, люба... це благословенне ягнятко завжди було слухняним. Коли перевернула все догори дригом, а його ніде не було, я побігла до будинку Дрюс, Берті Шекспір саме повернувся додому. Він сказав, що Джем з ними не пішов. У мене земля пішла з-під ніг. Ви мені його довірили й... Я зателефонувала Пакстонам, вони сказали, що ви були в них і пішли, а вони не знають куди.

– Ми поїхали до Лоубрідж, щоб зателефонувати Паркерсам...

– Я дзвонила, куди тільки могла, думаючи, що ви там. А тоді повернулася в село... чоловіки уже почали пошуки...

– Ох, Сьюзан, це необхідно?

– Пані лікарко, люба, та я ж усюди шукала... усюди, де тільки могло зникатися те дитя. Ох, що я пережила цієї ночі! Він сказав, що хоче стрибати в став...

Як Енн цього не хотіла, по її тілу пробіг холодок. Звичайно, Джем не міг стрибнути в став... то явно нісенітниця... Але там був старий рибацький човен, на якому Картер Флегг плив ловити форель, і Джем на хвилі бунтарства в той вечір міг спробувати переплисти на цьому човні ставок... колись він часто хотів це зробити... він же міг впасти в став, намагаючись відв'язати човна. Усі її страхи раптом набрали страшних форм.

«І я поняття не маю, куди ж пішов Гілберт» – з острахом подумала вона.

– Що за шум ви тут підняли? – вимогливо спитала тітка Мері Марія, що раптом з'явилася на сходах з ореолом бігуді на волоссі й у халаті з вишитим драконом. – У цьому домі хтось може хоч раз не шуміти по ночах?

– Малий Джем зник, – знову промовила Сьюзан, надто налякана, аби обурюватися таким тоном пані Блайт. – Його мама довірила мені...

Енн пішла самотужки шукати хлопця в будинку. Джем має бути тут! У власній кімнаті й сліду не було... до ліжка ніхто не торкався. Не було його й у кімнаті двійнят, у її спальні. Ніде... ніде в будинку його не було. Пройшовшись від горища до підвалу, Енн повернулася до вітальні в стані, загрозливо близькому до паніки.

– Я звичайно не хочу, щоб ти хвилювалася, Енн, – мовила тітка Мері Марія, похмуро стишуючи голос, – але ти дивилася в бочці для дощової води? Маленький Джек МакГрегор потонув у такій бочці минулого року.

– Я... я там дивилася, – відповіла Сьюзан, знову заламуючи руки. – Я взяла палицю й тикала нею...

Серце Енн, що завмерло після питання тітки Мері Марії, знову забилося. Сьюзан зібралася й перестала заламувати руки. Вона надто пізно згадала, що любій пані лікарці не можна хвилюватися.

– Давайте заспокоїмося й зосередимося, – сказала вона тремтячим голосом. – Як ви й казали, пані лікарко, люба, він має бути десь тут. Він же не міг просто розчинитися в повітрі.

– А ви дивилися в кошику з вугіллям? А в годиннику? – спитала тітка Мері Марія.

Сьюзан таки дивилася в кошик з вугіллям, але про годинник навіть не подумала. То був доволі великий годинник, де маленький хлопчик спокійнісінько міг сховатися. Енн, навіть не подумавши, якою абсурдною є здогадка про те, що Джем скоцюрбиться й просидить чотири години в годиннику, побігла туди. Але й там Джема не було.

– А я відчувала, щось має статися, коли ввечері лягала спати, – промовила тітка Мері Марія, стискаючи обома руками скроні. – Коли я, як завше, читала одну з частин Біблії, слова «Не хвалися завтрашнім днем, бо не знаєш, що день може вродити^[4]» одразу впали мені в око. То був знак. Енн, тобі краще готуватися до найгіршого. Він міг піти гуляти до болота. Шкода, що в нас немає хоча б кількох натренованих собак.

З титанічними зусиллями Енн вдалося засміятися.

– Боюся, боліт у нас немає, тітонько. От би в нас був старий сеттер^[5] Рекс, але його отруїли... А він би Джема швидко знайшов. Я певна, ми всі просто себе накручуємо.

– Томмі Спенсер у Кармоді таємниче зник сорок років тому. Його так ніколи й не знайшли... або знайшли? Ну, у будь-якому разі, від нього тільки й скелет лишився. Нема з чого сміятися, Енні. Не розумію, як ти можеш залишатися такою спокійною.

Задзвонив телефон. Енн і Сьюзан переглянулися між собою.

– Я не можу... Не можу взяти трубки, Сьюзан, – прошепотіла Енн.

– І я не можу, – категорично відмовилася Сьюзан.

Усі ці дні вона проклинала себе за виявлену слабину перед Мері Марією Блайт, але нічого не могла вдіяти. Після двох годин напружених пошуків і марних сподівань Сьюзан була ладна крізь землю провалитися.

Тітка Мері Марія покрокувала до телефону й взяла слухавку. Силует її бігуді на стіні нагадував роги, і Сьюзан, незважаючи на всі пережиті муки, здалося, що то сам диявол.

– Картер Флегг каже, що вони обшукали все, але жодних слідів хлопця так і не знайшли, – холодно відрапортувала тітка Мері Марія. – Він каже, що рибальський човен знайшли посередині ставу, але в ньому, як вони запевнили, нікого не було. Вони збираються обшукати став.

Сьюзан підхопила Енн саме вчасно.

– Ні... ні... Я не втрачу свідомість, Сьюзан, – прошепотіла Енн блідими вустами. – Допоможи мені... до стільця... дякую. Ми мусимо

знайти Гілберта...

– Якщо Джеймс таки потонув, Енні, ти маєш собі нагадувати, що так він уникнув багатьох проблем цього нещасного світу, – мовила тітка Мері Марія втішливим тоном.

– Я візьму ліхтар і пошукаю його в садку ще раз, – заявила Енн, щойно змогла встати. – Так, я знаю, Сьюзан, ти там вже шукала... але дозволь мені... дозволь. Я не можу сидіти, склавши руки, і чекати.

– Тоді Вам треба одягнути светра, пані лікарко, люба. На дворі багато роси, а повітря – вологе. Я витягну Вам червоний светр... він висить на стільці в кімнаті хлопців. Почекайте, я зараз принесу.

Сьюзан поспішила нагору. Через кілька хвилин на весь Інглсайд луною покотилося щось схоже на вигук. Енн та тітка Мері Марія кинулися наверх і побачили, як у коридорі, ледь не істерично (і чи не вперше, а, можливо, й востаннє у своєму житті) сміється й плаче Сьюзан.

– Пані лікарко, люба... він тут! Маленький Джем тут... заснув на підвіконні біля дверей. А я ж туди не дивилася... двері прикрили це підвіконня... і він не був у ліжку...

Енн, знесилена від полегшення й радості, завалилася в кімнату й впала на коліна біля підвіконня. Ще трішки й вони зі Сьюзан будуть реготати з власної дурості, а поки з їхніх щік котилися сльози вдячності. Неушкоджений маленький Джем солодко спав на підвіконні, міцно пригорнувши маленькими загорілими на сонці рученятами свого пошарпаного м'якого ведмедика Тедді, а Креветка, що встигла пробачити всі образи, вляглася коло його ніг. Руденькі кучерики вклялися на подушці. Схоже, він бачив якийсь солодкий сон, тож Енн навіть не хотіла його будити. Раптом він розплющив зоряні оченята й поглянув на неї.

– Джем, любий, чому ти не в ліжечку? Ти нас... нас трохи налякав... ми не могли тебе знайти... навіть не думали, що ти тут...

– Я хотів тут лягти, щоб бачити, коли ви з татком приїдете до воріт і будете вдома. Мені було надто самотньо йти до ліжка.

Мама стиснула його в обіймах... і понесла до ліжечка. Так добре, коли тебе цілують... відчувати, як вона легким порухом розправляє навколо нього простирadlo – усе це давало йому можливість відчувати, що тут його люблять. Яка, зрештою, різниця – побачив би він, як набивають ту стару змію чи ні? Мама така чудова... найкраща мама з усіх. У Глені маму Берті Шекспіра називають «Пані Друга Скнара», така уже вона жаднюга, а він знав... бачив... що вона давала Берті ляпаса за будь-яку дрібницю.

– Мамусю, – сонно промовив він, – я обов'язково принесу тобі квіти наступної весни... і кожної весни приноситиму. Можеш мені вірити.

– Звичайно можу, любий, – відповіла мама.

– Що ж, якщо вся ця метушня нарешті закінчилася, думаю, ми нарешті можемо видихнути й повернутися до своїх спалень, – сказала тітка Мері Марія.

Але в її тоні можна було вловити нотки сварливого полегшення.

– Яку дурницю я втнула! Забути про підвіконня! – мовила Енн. – Оце доля над нами посміялася. Лікар цього точно нам не забуде, будьте певні. Сьюзан, зателефонуйте, будь ласка, пану Флеггу, скажіть, що ми знайшли Джема.

– А як же він з мене сміятиметься, – щасливо відповіла Сьюзан. – Не те щоб я переживала... може сміятися, скільки заманеться, головне, що маленький Джем – у безпеці.

– Не завадило б горнятко чаю випити, – жалібно зітхнула тітка Мері Марія, поправляючи вишитих драконів на своїй худорлявій фігурі.

– За хвилинку все буде! – швиденько відповіла Сьюзан. – Ми ще довго сьогодні не зможемо стулити очей. Пані лікарко, люба, як тільки Картер Флегг зачув, що маленький Джем у безпеці, він сказав «Дякувати Богу». Я більше ніколи й слова поганого про того чоловіка не скажу, не важливо, які ціни він поставить. Пані лікарко, люба, як думаєте, може, нам завтра пообідати курчам? З нагоди невеличкого

святкування, так би мовити. А на сніданок маленький Джем поласує своїми улюбленими мафінами.

А тоді пролунав ще один телефонний дзвінок... цього разу від Гілберта, який сказав, що з Гарбоу до міської лікарні привезли немовля з серйозними опіками, і щоб на нього до ранку не чекали.

Енн виглянула у вікно й кинула вдячний погляд на світ, перш ніж піти спати. З моря дув холодний вітер. Під освітленими місячним сяйвом деревами Впадини котилася нічна радість. Енн уже навіть могла сміятися... за тим сміхом крився трепет... від паніки, яка нахлинула на них годину тому, абсурдних пропозицій тітки Мері Марії й жахливих спогадів. Її дитятко – в безпеці, а Гілберт зараз веде боротьбу за ще одне дитяче життя... Любий Боже, допоможи йому... і тій матері... і усім мамам, де б вони не були. Нам так потрібна допомога, чуйні й люблячі серця, розум, який вестиме нас, любов і розуміння.

Доброзичлива ніч огорнула у своїх володіннях Інглсайд й усіх навколо, навіть Сьюзан... яка відчувала, що хотіла б зараз залізи в якийсь гарний і тихий сховок й ніколи звідти не вилазити, засинала під дахівкою, що стала її прихистком.

VII

– У нього буде велика компанія...він сам не залишиться... нас четверо... і ще приїдуть мої племінниця і племінник з Монреалю. Хтось говорить, а хтось робить.

Оглядна й весела пані лікарка Паркер широко посміхнулася до Волтера... який невпевнено усміхнувся у відповідь. Він ще не міг визначити, незважаючи на ці усмішки й доброзичливість, подобається йому пані Паркер чи ні. Якось їй було забагато. А от лікаря Паркера він любив. А щодо «нас чотирьох», племінницю та племінника з Монреалю – він їх ніколи не бачив. Лоубрідж, місце, де жили Паркери, розташувалося за шість миль від Глену, Волтер там ніколи не був, а пан лікар та пані лікарка Паркери та пан лікар та пані Блайт частенько навідувалися одне до одного. Тато з лікарем Паркером були чудовими друзями, хоча у Волтера, як і колись, складалося враження, що мама добре справлялася й без пані Паркер. Навіть у шість років Волтер, як усвідомила Енн, помічав те, що іншим дітям було зовсім невидиме.

Волтер також не був певен, чи справді хоче поїхати в Лоубрідж. Деякі візити були неймовірні! Подорож в Ейвонлі... ох, як то було весело! А ніч з Кеннет Фордом у старому Будинку Мрії була ще веселішою! Хоча навряд чи ту подорож можна було назвати візитом... Будинок Мрії завжди здавався другим домом для маленького дитинчати з Інглсайду. Але поїхати в Лоубрідж на цілих два тижні серед незнайомих – це зовсім інша справа. Однак, схоже усе уже вирішено. Волтер чомусь так відчував, але не міг пояснити, а татові й мамі така домовленість дуже навіть сподобалася. Волтер з сумом і тривогою дивувався, чи справді вони хочуть позбутися всіх своїх дітей? Джема два дні тому забрали в Ейвонлі, а перед тим він чув, як Сьюзан тихцем говорила щось про те, щоб «послати двійнят до пані Маршал Елліотт, коли настане час». Який час? Тітка Мері Марія на щось дулася й казала, що вона «чекає, коли усе

закінчиться». На що вона чекає? Волтер поняття не мав. Але у повітрі Інглсайду витав аромат таємниць.

– Я заберу його завтра, – сказав Гілберт.

– Наші молодшенькі будуть тільки раді, – мовила пані Паркер.

– Дуже люб'язно з вашого боку, насправду, – відповіла Енн.

– То все на краще, безсумнівно, – таємничо сказала Сьюзан Креветці на кухні.

– Дуже мило з боку пані Паркер забрати Волтера з наших плечей, Енні, – мовила тітка Мері Марія, коли Паркери пішли. – Вона сказала мені, що дуже до нього прив'язалася. У людей такі дивні прихильності, хіба ні? Ну, можливо тепер я зможу хоча б два тижні ходити до ванни без ризику наступити на дохлу рибину.

– Дохла рибина, тітонько! Ви маєте на увазі, що...

– Саме це я і маю на увазі, Енн. І так завжди. Дохла рибина! Ти колись ставала босою ногою на дохлу рибу?

– Ні... але як...

– Волтер зловив форель вчора ввечері й поклав її у ванну, щоб вона ще пожила, пані лікарко, люба, – безтурботно пояснила Сьюзан. – Якби вона там лишилася, все було б добре, але її хтось витягнув, і вночі вона здохла. Звичайно, якщо всякі тут ходять босими ногами...

– Я встановлю за правило ніколи ні з ким не сваритися, – мовила тітка Мері Марія, а тоді встала й вийшла з кімнати.

– Вона мене не зачепить, я певна, люба пані лікарко, – сказала Сьюзан.

– Ох, Сьюзан, вона вже трохи грає на моїх нервах... але я не реагуватиму, доки все не закінчиться... Яка то гидота – стати на мертву рибу...

– А хіба дохла риба не краща за живу, мамусь? Дохла риба не крутитиметься, як вуж на сковорідці, – мовила Ді.

Оскільки правда таки виплила назовні, пані та служниця Інглсайду залилися сміхом.

Так і сталося. Проте Енн тієї ночі таки поділилася з Гілбертом своїми переживаннями, чи буде Волтер щасливий у Лоубріджі.

– Він дуже чутливий, а ще в нього добре розвинена уява, – сумно зауважила вона.

– Аж надто, – відповів Гілберт, який від втоми просто валився з ніг і, за словами Сьюзан, приймав пологи в трьох породіль. – Розумієш, Енн, я вірю, що ця дитина боїться піднятися наверх у темряві. Кілька днів проживання з малими Паркерами підуть йому тільки на користь. Він повернеться додому зовсім іншою дитиною.

Енн нічого не відповіла. Без сумніву, Гілберт мав рацію. Волтеру без Джема було самотньо. Як і в той час, коли народився Ширлі, добре було б залишити Сьюзан якомога менше обов'язків, як от доглядати за домом і терпіти тітку Мері Марію... чії два тижні плавно перетворилися в чотири.

Волтер у ліжку не стулив очей, намагаючись позбутися надокучливих думок про те, що завтра йому доведеться поїхати й проміняти життя без дисципліни через якісь примхи. У Волтера була дуже багата уява. Уява стала для нього великим білим скакуном, як на картинці, що висить на стіні, на якому він міг мандрувати вперед чи назад у часі та просторі. Наближалася Ніч... Ніч, наче високий темний ангел з кажанячими крильми, який жив у лісах пана Ендрю Тейлора на півдні схилу. Іноді Волтер запрошував її на гостину... іноді уявляв так чітко, що починав боятися її. Волтер драматизував і персоніфікував усе у своєму маленькому світі... Вітер, що шепотів йому історії вночі... Мороз, що схопив квітки в саду... Роса, срібна й тиха... Місяць, який він, здавалося, міг би зловити, якби тільки видерся на вершечок того далекого пурпурового пагорба... Туман, що виходив з моря... і величне Море, яке завжди змінювалося й водночас залишалося незмінним... темні таємничі морські припливи та відпливи. Усе для Волтера було реальним. В Інглсайді, Впадині, кленовому ліску, Болоті й узбережжі було повно ельфів, водяників, лісових мавок, русалок і гоблінів. Чорний алебастровий кіт на каміні в бібліотеці насправді був чарівником. Він прокидався вночі й

бродив додом, виростаючи до неймовірних розмірів. Волтер занурився з головою в постіль і затремтів. Він завжди лякався власних вигадок.

Можливо, тітка Мері Марія мала рацію, коли казала, що він «надто нервова дитина», хоча Сюзан ніколи не пробачить їй цих слів. Можливо, тітка Кітті МакГрегор з Верхнього Глена, яка, як то кажуть, «має дар до провидінь» мала рацію, коли якось подивилася в сірі туманні Волтерові очі з довгими віями й сказала: «у нього стара душа в молодому тілі». Буває, що стара душа знає більше, ніж юний розум може усвідомити.

Волтеру вранці повідомили, що після обіду тато відвезе його до Лоубріджа. Він нічого не сказав, але під час обіду на нього нахлинуло відчуття задухи, він швиденько опустив очі, аби приховати раптовий приплив сліз. Однак було запізно.

– Ти ж не збираєшся тут плакати, Волтере? – тітка Мері Марія промовила це таким тоном, наче репутація шестирічної дитини буде заплямована такими слізьми. – От що я не люблю, так це зарюмсаних дітей. І ти не доїв м'яса.

– Це сало... сало, – Волтер хоробро закліпав, та все ще не наважувався підняти погляд. – Я не люблю сала.

– Коли я була дитиною, – сказала тітка Мері Марія, – мені не дозволяли казати, що я люблю, а що ні. Що ж, можливо, пані лікарка Паркер вилікує ці твої хворобливі ідеї. Вона була з сім'ї Вінтерів, мені здається... чи Кларк? ...ох ні, вона певне Кемпбелл. Але що Вінтери, що Кемпбелли одним миром мазані, вони нісенітниць не потерплять.

– Ох, будь ласка, тітко Мері Марія, не лякайте Волтера переїздом до Лоубріджа, – мовила Енн, і в глибині її очей засвітився маленький вогник.

– Вибач, Енні, – напрочуд покірно відповіла тітка Мері Марія. – Звичайно, я не повинна забувати, що не маю жодного права намагатися хоч чомусь навчати твоїх дітей.

– Пішла б вона! – промимрила Сьюзан, виходячи з кімнати за десертом... улюбленим королівським пудингом Волтера.

Енн відчувала провину. Гілберт кинув на неї швидкий докірливий погляд, натякаючи, аби вона була терплячою до бідолашної самотньої старшої пані.

Гілбертові також було кепсько. Усі знали, він цього літа страшенно перепрацювався, і, можливо, мусив визнати, що тітка Мері Марія була ще тою занозою.

Енн вирішила, що осінню, якщо все буде добре, вона хоч-не-хоч відправить його на місяць полювати на бекасів у Нову Шотландію^[6].

– Як Вам смакує чай? – з нотками каяття поцікавилася вона в тітки Мері Марії.

Тітка Мері Марія стиснула губи.

– Надто слабкий. Та це не має значення. Кому яке діло, подобається бідолашній старій жінці чай чи ні? Хоча деякі люди вважають, що я хороша співрозмовниця.

Яким би не був зв'язок між цими двома реченнями, що їх озвучила тітка Мері Марія, Енн відчула, що не має сил розбиратися в цьому. Вона раптом дуже зблідла.

– Думаю, мені треба піднятися нагору й прилягти, – сказала вона й встала з-за столу. Голова їй трішки закрутилася. – І я думаю, Гілберте... тобі краще не залишатися надовго в Лоубріджі... і варто зателефонувати панні Карсон.

Вона поцілувала Волтера на прощання, як зазвичай і поспіхом... так, наче й зовсім про нього не думала. Волтер не плакатиме. Тітка Мері Марія поцілувала його в чоло... Волтер найбільше ненавидів, коли його цілували в чоло... і сказала:

– Добре поведься за столом у Лоубріджі, Волтере. Не будь жадібним. Інакше до таких неслухняних дітей приходять Великий Чорний Чоловік з великою чорною торбою й запихає їх туди.

Здається, тоді Гілберт вийшов запрягати Сірого Тома й цього не почув. Вони з Енн твердо стояли на тому, що власних дітей такими оповідками лякати не будуть, та й іншим не дозволять. Сьюзан це

почула, оскільки прибирала зі столу, а тітка Мері Марія так і не дізналася, яким дивом вона врятувалася від соусниці та її вмісту, які могли полетіти в її голову.

VIII

Загалом Волтеру подобалося їхати разом з татком. Він любив красу, а дороги навколо Глен Сент Мері були красивими. Уздовж дороги до Лоубріджа витанцьовували подвійні смужки жовтцю, то тут, то там з'являлися зелені лінії гаю, який наче запрошував у свої володіння. Проте сьогодні тато був не надто балакучий, Волтер ще ніколи не бачив, щоб тато так поганяв Сірого Тома. Коли вони добралися до Лоубріджа, він поспіхом перемовився кількома слівцями з пані Паркер і поспішив назад, навіть не попрощавшись з Волтером. Хлопчику заледве вдалося втамувати сльози. Відчуття, що тебе ніхто не любить – надто болюче. Мама й тато колись любили, але це уже в минулому.

Великий брудний будинок Паркерів у Лоубріджі зовсім не здавався Волтеру гостинним. Але, певне, у таких випадках жоден будинок не здаватиметься гостинним. Пані Паркер повела його на задній двір, звідки чулися радісні крики, і познайомила його з дітьми, які одразу його оточили. А тоді швиденько повернулася до шиття, залишаючи їх «знайомитися ближче»... стандартне продовження, яке працює в дев'яти випадках з десяти. Напевне, не варто засуджувати її за те, що випадок Волтера Блайта був десятим. Він їй подобався... а її власні діти були такими ж веселими, як маленькі жабенята. Фред і Опал часто дотримувалися монреальських манер, але вона була певна, що вони будуть ввічливими до усіх. Усе пройде гладко. Вона тішилася, що може допомогти «бідолашній Енн Блайт», навіть якщо вона просто ненадовго взяла до себе одну її дитину. Пані Паркер сподівалася, що «усе пройде добре». Друзі Енн більше переймалися Енн, аніж вона сама, згадуючи їй народження Ширлі.

Раптова тиша осіла на задньому дворі... дворі, що перетворився на великий затінений яблуневий сад. Волтер став, поважно й боязко дивлячись на дітей Паркерів і кузенів з Монреалю. Біллу Паркеру

було десять... рум'яний, повнолиций хлопчик, «дуже схожий» на маму здавався старшим і більшим в очах Волтера. Енді Паркеру – дев'ять, і діти з Лоубрідж могли б вам сказати, що він був «найпротивнішим з усіх Паркерів» і мав кличку «Свинтус». На те були свої причини. Волтер не злюбив його з першого погляду... щетина на голові, зле обличчя збитошника, вкрите веснянками, і вирячені голубі очиці. Фред Джонсон був однолітком Білла, Волтеру він теж не сподобався, хоча то був гарний на вигляд хлопчина з руськими кучерями та карими очима. Його сестрі Опал було дев'ять, у неї також вилися кучері, були карі очі... кусючі карі очиська. Вона пригорнула до себе восьмирічну Кору Паркер, у якої була напрочуд видовжена голова, і вони обоє удостоїли Волтера поглядом. Якби не Еліс Паркер, Волтер, очевидно, розвернувся б і кинувся навтьоки.

Еліс було сім. У Еліс були найчарівніші маленькі золоті кучеріки на голівці. У Еліс були голубі оченята, м'який, як фіалочки у Впадині, погляд. Щічки в Еліс були рожеві з ямочками. Еліс була вдягнена в крихітну гофровану сукенку й була схожа на квіточку в танці. Еліс усміхнулася до нього так, наче знала його все життя. Еліс була другом.

Фред почав розмову.

– Привіт, синку, – зверхньо мовив він.

Волтер одразу відчув цю зверхність і зрозумів, що вона націлена на нього.

– Мене звати Волтер, – чітко вимовив він.

Фред повернувся до інших з награним захопленням. Зараз він покаже цьому селяку!

– Він каже, його звати Волтер, – звернувся він до Білла, перекривлюючи гостя.

– Він каже, що його звати Волтер, – сказав Білл до Опал.

– Він каже, що його звати Волтер, – звернулася Опал до задоволеного Енді.

– Він каже, що його звати Волтер, – мовив Енді до Кори.

– Він каже, що його звати Волтер, – захихотіла Кора до Еліс.

Еліс не сказала нічого. Вона просто із захопленням дивилася на Волтера, а її погляд змусив його зібратися до купи, поки всі навколо разом скандували «Він каже, що його звати Волтер», а тоді вибухнув глузливым сміхом.

«Як гарно дітки забавляються!» – самовдоволено подумала пані Паркер, аж сяючи від задоволення.

– Я чув, як мама казала, що ти віриш у фей, – сказав Енді, нахабно зиркаючи на Волтера.

Волтер звисока поглянув на них. Він не хотів, аби його принижували перед Еліс.

– Феї існують, – рішуче промовив він.

– Ні, – відповів Енді.

– Так, – сказав Волтер.

– Він каже, що феї існують, – розповів Енді Фреду.

– Він каже, що феї існують, – сказав Фред Біллу... так, наче вони знову збиралися розіграти спектакль.

Для Волтера то були справжнісінькі тортури, адже з нього ще ніколи не насміхалися, він не міг до цього звикнути. Він кусав губи, аби не дати сльозам скотитися. Він не повинен плакати перед Еліс.

– А якщо ми тебе захищаємо? – вимогливо спитав Енді, який уже зрозумів, що Волтера виховували в тепличних умовах, тож, певне, весело буде з нього знущатися.

– Свинтусе, замовкни, – погрозово скомандувала Еліс... надто погрозово, проте дуже тихо, солодко й м'яко.

Щось у її тоні змусило навіть Енді припинити свої кпини.

– Звичайно, ми нічого такого не зробили б, – осоромлено промимрив він.

Вітер змінив напрям на користь Волтера, а відтак діти із захопленням почали грати в квача у фруктовому садку. Але коли вони гамірною компанією завалилися на вечерю, Волтера знову поглинула туга за домом. Стало так сумно, що в певний момент він злякався, що розридається перед усіма... навіть перед Еліс, яка, однак, легенько підштовхнула його ліктем, коли вони сідали за стіл, і

цей жест йому допоміг. Але йому й кусок в горло не ліз... жоден шматочок. Пані Паркер, про методи якої потрібно сказати окремо, не турбувала його цим, влучно зазначивши, що зранку в нього буде кращий апетит, а інші були надто зайняті їжею та розмовами, аби звернути на нього увагу.

Волтер здивувався, що в цій сім'ї так кричать одне на одного, забуваючи, що вони ще не відвикли говорити нормально після смерті старенької бабусі, у якої був дуже поганий слух. Від цього гамору його голова розколювалася. Ох, певне, вдома теж зараз вечеряли. Мама, певне, усміхалася, сидячи на чільному місці, тато жартував з близнятами, Сьюзан доливала кремю до кухля з молоком Ширлі, а Нан крадькома кидала ласі шматочки Креветці. Навіть тітка Мері Марія, як частина домашнього кола, раптом стала випромінювати тепле та ніжне світло. А хто задзвонив у дзвін, скликаючи всіх на вечерю? Цього тижня була його черга, а Джем поїхав. Якби ж знайшлося місце, де б він міг поплакати! Але здавалося, що немає в Лоубріджі такого місця, де б він міг дати волю своїм сльозам. Проте... була Еліс. Волтер одним махом випив цілу склянку льодяної води й, на його здивування, це допомогло.

– Наш кіт може будь-де вмотитися, – раптом промовив Енді, копнувши його під столом.

– Наш теж, – відповів Волтер. Креветка теж так могла. І він не хотів, аби котів Лоубріджа оцінювали вище, аніж Інглсайдських котів.

– Я клянуся, наш кіт ще краще вмотитися може, – насміхався Енді.

– А дзуськи, – заперечив Волтер.

– Постривайте, давайте без ваших котів, – сказала пані Паркер, яка хотіла провести спокійний вечір за написанням дослідження для Інституту про «Дітей, яких не зрозуміли». – Біжіть надвір, грайтеся. Скоро треба буде йти спати.

Спати! Волтер раптом зрозумів, що йому доведеться залишитися тут на ніч... багато ночей... два тижні ночей. Стало страшно. Він

вийшов у фруктовий садок з міцно стиснутими кулаками й побачив, як на траві люто зчепилися, б'ються, дряпаються й кричать Білл та Енді.

– Ти дав мені червине яблуко, Білл Паркер, – завивав Енді. – Я тобі покажу, як давати мені червине яблука! Я тобі всі вуха повідкушую!

У Паркерів такі бійки траплялися щодня. Пані Паркер вважала, що бійки хлопцям не зашкодять. Вона казала, що під час бійок вони бісяться, а опісля знову стають найкращими приятелями. Але Волтер, який ніколи раніше не бачив бійок, був просто нажаханий.

Фред їх тільки розпалював, Опал і Кора сміялися, але в очах Еліс стояли сльози. Волтер не міг такого стерпіти. Він протиснувся між двома противниками, які на мить роз'єдналися, аби перевести подих перед наступною атакою.

– Перестаньте битися, – сказав Волтер. – Ви лякаєте Еліс.

Білл й Енді на мить здивовано витріщилися на нього, поки ситуація, коли малюк втручається у бійку, не здалася їм смішною. Вони обидва вибухнули сміхом, і Білл поплескав його по плечу.

– Мужній вчинок, діти, – мовив він. – Колись з нього будуть люди. Ось тобі за це яблуко... ще й без черв'яків.

Еліс втерла слізки з м'яких рожевих щічок і з захопленням подивилася на Волтера, що Фреду зовсім не сподобалося. Звичайно, Еліс – лише дитина, але не дитяча це справа так захоплено дивитися на інших хлопців, коли поруч він, Фред Джонсон з Монреалю. Треба було з цим щось робити. Ще до того в будинку Фред чув, як тітка Джен говорила телефоном з дядьком Діком.

– Твоя мама серйозно хвора, – сказав він Волтеру.

– Вона... не хвора, – закричав Волтер.

– Хвора. Я чув, як тітка Джен казала дядькові Діку, – Фред чув, як його тітка сказала: «Енн Блайт захворіла», а як весело було додати до цього «серйозно». – Вона, певне, помре, коли ти доберешся додому.

Волтер озирнувся, його очі були сповнені болю. Знову Еліс стала біля нього... і знову решта дітей зібралася біля Фреда. Вони відчували щось чуже в цьому темноволосому й милому дитинчаті... вони відчували потребу його дражнити.

– Якщо вона хвора, – сказав Волтер, – тато її вилікує.

Не просто вилікує, а мусить вилікувати!

– Боюся, це неможливо, – сказав Фред, його обличчя видовжилося, і він змовницьки підморгнув Енді.

– Для тата немає нічого неможливого, – з вірністю наполягав Волтер.

– Ну, Русс Картер поїхав минулого літа в Шарлоттаун лише на день, а коли повернувся додому, його мама була уже мертва, як цвях на дверях, – відповів Білл.

– І похована, – додав Енді, думаючи, як би то підкинути ще кілька драматичних штрихів, правду чи ні – не важливо. – Рус був страшенно злий, що пропустив похорон... похорони – це так весело.

– А я на жодному похороні не була, – сумно зауважила Опал.

– Ну, у тебе ще буде не одна можливість, – відповів Енді. – Але ж бачиш, навіть тато не зміг зарадити пані Картер, а він набагато кращий лікар, аніж твій тато.

– Неправда...

– Правда, а ще він краще виглядає...

– Ні...

– Завжди щось трапляється, коли ти їдеш з дому, – мовила Опал. – А що ти відчуєш, якщо повернешся додому й побачиш, що Інглсайд згорів дотла?

– А якщо твоя мама помре, імовірно, усі діти будуть роз'єднані, – весело зауважила Кора. – Можливо, ти повернешся й житимеш тут.

– Так, – мило промовила Еліс.

– Ох, його батько захоче їх тримати в себе, – сказав Білл. – Пройде не так багато часу, він одружиться знову. Можливо, його тато теж помре. Я чув, як тато казав, що лікар Блайт перепрацьовується

до смерті. Подивіться, як він витріщився! У тебе дівчачі очі, мале... дівчачі очі... дівчачі очі.

– Ох, заткнися! – сказала Опал, якій раптово усе це набридло. – Ти його не надуриш. Він знає, що ти просто дражнишся. Ходімо в парк дивитися бейсбол. Волтер та Еліс можуть залишитися тут. Не можемо ми дозволити дітям повсюди волочитися за нами.

Волтер не шкодував, коли вони йшли. Як і Еліс. Вони сіли на колоду й сором'язливо, проте задоволено дивилися одне на одного.

– Я покажу тобі, як грати в камінчики, – сказала Еліс, – і позичу свого плюшевого кенгуру.

Коли настав час лягати спати, Волтеру виділили місце в маленькій спальні в коридорі, де він залишився наодинці. Пані Паркер делікатно залишила йому свічку й теплий плед, адже, хоч на дворі був липень, вночі було незвично холодно, як іноді й буває біля моря. Здавалося, вночі міг бути й мороз.

Але Волтер не міг заснути, хоч плюшевий кенгуру Еліс м'яко притулився до його щоки. Ох, якби ж він був удома, у власній кімнаті з великим вікном, за яким відкривався Глен, і маленьким віконцем під крихітним шматочком його власного даху, за яким росла сосна! Мама прийшла б і почитала йому вірші своїм милим голосочком...

– Я великий хлопчик... Я не заплачу... Я не запла-а-ачу-у, – сльози покотилися проти його волі. І яка користь з того плюшевого кенгуру? Йому здалося, що пройшли роки, відколи він покинув домівку.

З парку саме повернулися діти й гуртом завалилися до кімнати, щоб посидіти на ліжку і поласувати яблуками.

– Ти плакав, дитинко, – насміхався Енді. – Ти просто маленька солодка дівчинка. За мамину спідницю трима- єшся!

– Кусай, дитя! – мовив Білл, простягаючи уже наполовину надкушене яблуко. – І не сумуй! Не здивуюся, якщо твоїй мамі покращає... якщо в неї сильний імунітет. Тато каже, пані Стефен Флегг померла б уже кілька років тому, якби не її сильний імунітет. У твоєї мами сильний?

– Звичайно, – відповів Волтер.

Він поняття не мав, що таке імунітет, але якщо він є в пані Стефен Флэгг, то в мами й поготів.

– А пані Еб Соєр померла минулого тижня, а мама Сема Кларка померла на тиждень раніше, – сказав Енді.

– Вони померли вночі, – промовила Кора. – Мама каже, люди здебільшого вмирають вночі. Сподіваюся, у мене так не буде. Як то так – іти у рай у піжамі?

– Діти! Діти! Марш у ліжку! – погукала пані Паркер.

Хлопці вдали, що душать Волтера рушником, і пішли. Врешті-решт їм сподобався цей малюк. Волтер схопив Опал за руку, коли вона виходила.

– Опал, це ж неправда, що моя мама хвора, так? – благально прошепотів він. Хлопчик просто не міг дозволити собі залишитися сам на сам зі своїм страхом.

Опал була «не холодним серцем дитям», як казала пані Паркер, але не могла втриматися, щоб не налякати когось, розповідаючи погані новини.

– Вона хвора. Тітка Джен так каже ... вона казала, що я не повинна тобі розповідати. Але думаю, ти маєш знати. Можливо, у неї рак.

– Невже всі повинні померти, Опал? – нова страшна ідея спала на думку Волтера, який раніше ніколи не думав про смерть.

– Звичайно, дурненький. Але вони ніколи насправді не вмирають... вони потрапляють на Небеса, – радісно відповіла Опал.

– Не всі, – додав Енді... що слухав розмову за дверима... так тихенько, як поросятко.

– А... а Небеса далеко від Шарлоттауна? – спитав Волтер.

Опал залилася сміхом.

– Ну ти й дивний! Небеса за мільйони миль звідти. Але я скажу тобі, що робити. Молися. Молитва – це добре. Якось я загубила 10 центів, а тоді помолилася й знайшла 25 центів. Ось тому я знаю!

– Опал Джонсон, ти чула, що я казала? І загаси свічку в кімнаті Волтера. Я боюся пожежі, – погукала пані Паркер зі своєї кімнати. –

Він уже давно мав спати.

Опал загасила свічку й вилетіла з кімнати. Тітка Джен була добродушною, а от коли злилася...! Енді просунув голову у двері, щоб побажати добраніч.

– Хай птахи на шпалерах оживуть і виключують тобі очі, – прошипів він.

Після цього всі справді пішли спати, відчуючи, що наставав кінець ідеального дня, що Волт Блайт не таке вже й погане мале дитя, і завтра вони повеселяться, дражнячи його.

«Любі маленькі душі» – сентиментально подумала пані Паркер.

Незвична тиша нависла над будинком Паркерів, а за шість миль звідти в Інглсайді маленька Берта Марілла Блайт відкрила свої кругленькі карі оченята й побачила навколо щасливі обличчя й світ, у який вона щойно прийшла в ту найхолоднішу за вісімдесят сім років липневу ніч біля моря!

IX

Волтер на самоті в темряві так і не міг заснути. Він за своє коротке життя ще ніколи не спав сам. Завжди поруч були Джем або Кен, було тепло й затишно. Маленька кімнатка заледве проглядалася, коли туди проникло бліде місячне світло, але це було гірше, ніж темрява. Картина, що висіла на стіні на відстані одного фути від його ліжка, здавалося, скося дивилася на хлопця... картини завжди виглядають інакше при місячному світлі. Тоді можна побачити речі, які б ви ніколи не помітили вдень. Довгі мереживні фіранки нагадували силуети високих худих жінок, які сперлися на вікна з обох сторін й плакали. У будинку зовсім не було звуків... скрипу, зітхань чи шепотіння. А якщо птахи на шпалерах уже оживають і готуються викльовувати йому очі? Раптом страх настільки заповнив Волтера, що по його тілу почали бігати мурашки... а тоді один великий страх витіснив усі інші. Мама хвора. Йому довелося повірити в це, оскільки те, що сказала Опал – правда. Можливо, мама помирає. Можливо, мама померла! І вже не можна буде прийти додому до мами. Волтер уявив собі Інглсайд без мами!

Раптом Волтер зрозумів, що просто не може з цим змиритися. Він повинен піти додому. Просто зараз. Він повинен побачити маму, перш ніж вона... перш ніж... вона помре. Ось що мала на увазі тітка Мері Марія. Вона знала, що мама помре. З того, аби будити когось зараз чи просити відвести додому, не буде ніякої користі. Вони не відведуть його... вони з нього тільки посміються. Дорога додому – страшно довга, але він ітиме всю ніч.

Він тихесенько вислизнув з ліжка й одягнувся. Узяв черевики в руки. Він не знав, де пані Паркер повісила його кашкета, але це не мало значення. Він не шумітиме... він повинен вибратися звідси й дійти до мами. Він шкодував, що не може попрощатися з Еліс... вона б зрозуміла. Через темний коридор... вниз по сходах... крок за

кроком... затамувавши подих... ці сходи коли-небудь закінчаться?... усе так скрипить... ой, ой!

Волтер упустив одного черевика! Той з гуркотом покотився вниз по сходах, бамкаючись об кожен сходинок, потім перелетів через коридор і гахнувся об вхідні двері, як сигнал повного провалу для Волтера.

Волтер з відчаю притиснувся до поручнів. Усі повинні були почути цей шум... зараз позбігаються... вони не дозволять йому піти додому... Схлип відчаю застряг комком у горлі.

Здавалося, пройшло уже кілька годин, перш ніж він наважився повірити, що ніхто не прокинувся... перш ніж наважився продовжити свій обережний спуск східцями. Врешті він добрався до приступи, знайшов свого черевика й обережно повернув ручку вхідних дверей... у Паркерів дверей ніколи не замикали. Пані Паркер казала, що в них немає нічого цінного, окрім дітей, та й тих красти ніхто не хотів.

Волтер вийшов надвір... і закрив за собою двері. Він з легкістю пірнув у свої черевика й прошмигнув на вулицю: будинок знаходився на окраїні села, тож скоро він уже вийшов на дорогу. На мить його охопила паніка. Страх, що його зловлять і не дозволять піти, залишився позаду, проте тепер повернулися старі страхи темряви й самотності. Він ніколи раніше не був сам вночі. Він боявся усього світу. То був такий великий світ, у якому він здавався зовсім крихітним. Навіть холодний вологий вітер, що з'явився із сходу й дув просто йому в лице, здавалося, штовхав його назад.

Мама помирає! Волтер стримав сльози й поглянув у бік дому. Він ішов далі й далі, хоробро долаючи свій страх. Світив місяць, проте місячне сяйво освітлює все довкола, але все було таким незнайомим. Колись, коли він ішов з татком, йому здавалося, що немає нічого красивішого за дорогу в сяйві місячного світла, на яку падають тіні дерев. Але тепер ці тіні були такими чорними й різкими, наче готувалися злетіти над ним. Поля зусібіч були чужими. Дерев уже не здавалися такими приятними. Так, наче пильнували за ним... щільно

оточуючи його спереду й ззаду. Двоє очиць блиснули на нього з канави, і чорний кіт неймовірних розмірів перебіг дорогою. То був кіт? Чи...? Ніч була холодна, Волтер тремтів від холоду в благоденській сорочечці, але байдуже до того холоду, якби ж то він не боявся усього навколо... тіней і таємничих звуків, безіменних речей, які можуть підкрастися лісовими доріжками, які він проминав. Він уявляв собі, що сталося б, якби він не боявся нічого... як Джем.

– Я... я просто уявлятиму, що не боюся, – вголос промовив він... і затремтів від жаху: він втратив голос у цю ніч.

Але він продовжував іти... потрібно йти, коли помирає мама. Він було впав і здер шкіру на коліні через камінь. Він якось почув, як за ним назирці котилася бричка, тож заховався за деревом, поки вона не проїхала повз, наляканий, що це лікар Паркер виявив пропажу і їде за ним. Якось він зупинився, нажаханий чимось чорним і пухнастим обабіч дороги. Він не міг пройти повз... просто не міг... але пройшов. То був великий чорний пес... Чи був то таки пес?.. але він пройшов повз. Він не наважувався бігти, щоб пес не погнався за ним. Він кинув відчайдушний погляд через плече... істота встала й побігла в протилежний бік. Волтер торкнувся маленькою засмаглою ручкою обличчя й зрозумів, що воно вкрите потом.

Зірка в небі впала перед ним, розсипаючи вогняні іскорки. Волтер пригадав, що чув якось, як стара тітка Кітті казала, що коли зірка падає, хтось помирає. То була мама? Ще не так давно йому здавалося, що він не ступить навіть кроку, але після цієї думки продовжив рух. Тепер він змерз настільки, що майже перестав боятися. Невже він ніколи не потрапить додому? Здавалося, пройшло багато годин, відколи він покинув Лоубрідж.

Пройшло три години. Він вискочив з будинку Паркерів об одинадцятій, а тепер була друга ночі. Коли Волтер опинився на дорозі, що котилася до Глена, полегшено зітхнув. Але коли він зайшов до села, будинки здавалися віддаленими й чужими. Вони забули про нього. Корова раптом заревла на нього з-за тину, і Волтер згадав, що пан Джо Різ тримав у себе дикого бика. У паніці він

поспішив уперед по схилу до воріт Інглсайду. Він був вдома... ох, він був удома!

А тоді він зупинився, тремтячи, піддаючись страшному відчуттю спустошення. Він так чекав, що побачить теплі дружні вогні дому. А в Інглсайді не світилося жодне вікно!

Насправді світло горіло, якби він міг помітити його в задній спальній кімнаті, де няня спала біля колиски з дитиною, що стояла біля її ліжка. Але з усіх боків Інглсайд був неосвітленим, наче покинутий будинок, і це остаточно зламало дух Волтера. Він ніколи не бачив, ніколи не уявляв собі, що Інглсайд такий темний вночі.

Це означало, що його мама померла!

Волтер спотикався, біжучи дорогою крізь похмурі темні тіні будинку, що падали на газон, до вхідних дверей. Вони були зачинені. Він слабенько постукав... він не міг дотягнутися до колечка на дверях... але ніхто не відповів, так він і думав. Він прислухався... у будинку не було жодних ознак життя. Він знав, мама померла, і усі пішли геть.

Тепер він надто змерз і змучився, щоб плакати. Проте він поплентався до сараю і по драбині виліз на сіновал. Він уже не боявся, він просто хотів сховатися кудись від вітру й полежати до ранку. Можливо, хтось повернеться після того, як вони поховують маму.

Гладеньке маленьке тигрове кошеня, подароване кимось лікарю, замурило біля нього й приємно пахло конюшиною й сіном. Волтер з радістю пригорнув його... кошеня було тепле й живе. Але воно почуло, як під підлогою шкребеться маленька мишка, і не залишилося з ним. Місяць дивився на нього крізь вікно, затуляючи павутинням, але той далекий, холодний і зовсім не співчутливий місяць був аж ніяк не затишний. Світло, що горіло в будинку вдалечині міста Глен, здавалося більш приязним. Поки горіло це світло, він тримався.

Він не міг заснути. Його коліно боліло все сильніше, йому було холодно... і ще таке смішне відчуття в животі. Можливо, він також

помирає. Сподівався, що помирає, оскільки кожен колись вмирає і йде. Ночі колись закінчуються? Інші ночі завжди закінчувалися, але ця, схоже, не мала ні кінця ні краю. Він до того ж пам'ятав страшну історію, яку почув від капітана Джека Флегга у Гарбоу Маус. Він якось сказав, що коли зовсім збожеволіє, не дозволить сонцю зранку зійти на небо. А якщо капітан Джек таки збожеволів?

А тоді світло в Глені згасло... він не зміг стриматися. Але коли тихий плач з відчаю скотився з його вуст, він зрозумів, що настав ранок.

Х

Волтер зліз униз по драбині й вийшов з сараю. Інглсайд занурився в дивне безконечне світло першого проблиску сонця. Небо над березами Впадини переливалося тьмяним срібно-рожевим сяйвом. Можливо, він зможе зайти досередини через бокові двері. Сьюзан іноді залишала їх відкритими для тата.

Бокові двері були відчинені. Волтер зітхнув із вдячністю й проник до коридору. У будинку досі панувала темрява, тож він почав повільно прокрадатися нагору. Він піде до свого ліжка... свого власного ліжечка... і якщо ніхто не повернеться, він помре, потрапить на Небеса й знайде маму. Але... Волтер згадав, як Опал казала... Небеса за мільйони миль звідси. На Волтера знову нахлинула хвиля спустошення, тож він зовсім забув про уважність і наступив на хвіст Креветці, яка мирно спала на килимку біля сходів. Креветка завилала від болю, і той звук луною покотився будинком.

Сьюзан уже засинала, як жахливий звук зовсім розвіяв її дрімоту. Сьюзан лягла спати о дванадцятій, трохи втомлена після напруженого полудня й вечора, до якого долучилася Мері Марія Блайт, в якої в найбільш напружений момент «розболілася голова». Вона мала тримати пляшку з гарячою водою й розтирати мазь, а все скінчилося тим, що вона затулила очі мокрою шматинкою, оскільки в неї почався «головний біль».

Сьюзан прокинулася о третій з дивним відчуттям, що просто зараз хтось дуже її потребує. Вона встала й почимчикувала коридором до дверей пані Блайт. Там було тихо... вона чула мирне рівномірне дихання Енн. Сьюзан пройшлася домом і повернулася до ліжка, будиши певною, що це дивне відчуття – пережиток страшного сну.

Але після цієї ночі Сьюзан решту свого життя вірила, що в неї було те, з чого вона сама завжди насміхалася і що Еббі Флегг, що «занурився» в спіритизм, називав «ментальний досвід».

– Волтер гукає мене, я його чую, – заявила вона.

Сьюзан встала й знову пішла будинком, думаючи, що в Інглсайд справді щось вселилося в ту ніч. Вона була одягнена лише у фланелеву нічну сорочку, яка сіла від постійного прання й оголяла її худі гомілки. Але вона здалася наймилішою у світі для білолицього створіннячка, що тремтіло від холоду й несамовитими сірими очима витріщалося на неї зі сходового майданчика.

– Волтер Блайт!

Два кроки, і Сьюзан уже обіймала його своїми сильними й люблячими руками.

– Сьюзан... мама померла? – спитав Волтер.

Пройшло так мало часу, і все змінилося. Волтер був у ліжку, зігрітий, нагодований і втішений. Сьюзан розпалила вогнище, налила йому склянку теплого молока, нарізала краєць золото-коричневого тосту й дала велику тарілку його улюбленого печива «мавпячі мордочки», а тоді поклала біля його ніг бочку з гарячою водою. Вона поцілувала його й змастила його маленьке розбите колінце. То було таке прекрасне відчуття, коли хтось про тебе турбується... комусь ти потрібний... для когось ти важливий.

– Сьюзан, а ти певна, що мама не померла?

– Твоя мама міцно спить, у неї все добре, вона щаслива, моє ягнятко.

– І вона не хворіла взагалі? Опал сказала...

– Ну, розумієш, ягнятко, вчора вона не надто добре почувалася, але все уже позаду, і над нею ніколи не нависала загроза смерті. Ось почекай, поспи, і ти її побачиш... і не лише її. От би мені тих бісенят з Лоубріджа в руки! Не можу повірити, що ти пішки ішов додому з Лоубріджа! Шість миль! У таку ніч!

– Я пережив такі муки, Сьюзан, – серйозно промовив Волтер.

Але усе позаду. Він був у безпеці. Щасливий. Він був... вдома... він... Він заснув.

Волтер прокинувся майже пополудні, сонечко світило в його вікна, тож він пошкутильгав на зустріч мамі. Він уже почав думати, що накоїв дурниць, що, мабуть, мама не надто зрадіє його втечі з

Лоубріджа. Але мама тільки пригорнула його й міцно обійняла. Вона почула усю історію від Сьюзан й уже придумала, що скаже Джену Паркеру.

– Ох, мамусю... ти не помираєш... ти досі мене любиш, так?

– Любий, я й не думала помирати... і до болю тебе люблю. Тільки подумати! Ти пройшов увесь шлях з Лоубріджа вночі!

– І на голодний шлунок, – здригнулася Сьюзан. – Дивно, що він залишився живий. – Дива сьогодні не закінчуються, можете мені повірити.

– Хоробрий хлопчик, – засміявся тато, який щойно зайшов із Ширлі на плечі.

Він розкуйовдив Волтеру голову, а той спіймав його руку й міцно обійняв. Такого як татко у цьому світі не було. Але ніхто не повинен дізнатися, як насправді йому було страшно.

– Мені більше не доведеться іти з дому знову, правда ж, мамусю?

– Доки сам не захочеш, – пообіцяла мама.

– Ніколи, – почав було Волтер ...і завмер. Врешті-решт він був би не проти знову зустрітися з Еліс.

– Ягнятко, дивися сюди, – сказала Сьюзан, впускаючи всередину маленьку рум'яну леді в білому фартушку та капелюшку, що несла колисочку.

Волтер подивився всередину.

Дитя! Пухкеньке, кругленьке дитинча з шовковими вогкими кучериками навколо голівоньки й такими маленькими чарівними рученятами.

– Хіба вона не красуня? – гордо зауважила Сьюзан. – Подивіться на її вії... я ще ніколи не бачила таких довгих вій у немовлят. А які чарівні маленькі вушка. Я завжди спочатку дивлюся на вушка.

Волтер вагався.

– Вона солодка, Сьюзан... ох, подивися на її милі маленькі пальчики-зяблики!... але... хіба вона не надто маленька?

Сьюзан засміялася.

– Вісім футів – це не мало, ягнятко. І вона вже почала помічати все навколо. Ця дитина ще й години не народилася, а вже підвела голівку й подивилася на лікаря. Я в житті такого ще не бачила!

– У неї буде руде волоссячко, – сказав лікар задоволеним тоном. – Миле золотаво руде волоссячко, як у мами.

– І карі оченятка, як у її тата, – радісно промовила дружина лікаря.

– От не розумію, чому б комусь із нас не мати жовтого волосся, – замріявся Волтер, думаючи про Еліс.

– Жовте волосся! Як у Дрюс! – відповіла Сьюзан з безмежним презирством.

– Вона така чарівна, коли спить, – тихенько проспівала няня. – Ніколи не бачила дитинки, яка морщить оченятка, коли лягає спати.

– Вона просто диво. Усі наші діти солодкі, Гілберте, але вона – найсолодша з усіх.

– Боже праведний, – хмикнула тітка Мері Марія, – у світі й до того було немало дітей, Енні.

– Такої, як наша дитина, у світі ще не було, тітко Мері Марія – гордо заявив Волтер. – Сьюзан, можна її поцілувати... хоч раз... будь ласка?

– Це можна, – промовила Сьюзан, злісно поглядаючи на спину тітки Мері Марії. – А тепер піду зготую вишневий пиріг на вечерю. Мері Марія Блайт зробила один учора ввечері... От би Ви бачили, пані лікарко, люба. Виглядало так, наче по ньому кіт потоптався. Я сама з'їм стільки, скільки зможу, тільки б не викидати. Але мені не гоже ставити такий пиріг перед лікарем, то я вам обіцяю, поки матиму здоров'я й сили.

– Не всі мають такий нахил до кулінарії, знаєш, – сказала Енні.

– Мам, – промовив Волтер, коли задоволена Сьюзан зачинила за собою двері. – Я думаю, ми дуже гарна сім'я, правда?

Дуже гарна сім'я, подумалось Енні, коли вона лягала в ліжку, кладучи біля себе немовля. Скоро вона уже буде з ними усіма моторна, як і раніше, люблячи, навчаючи їх і доглядаючи за ними.

Вони приходитимуть до неї з маленькими радощами та печалями, їхніми багатообіцяльними надіями, новими страхами, маленькими проблемами, які їм здаватимуться дуже великими, і маленькими розбитими серцями, які завдаватимуть їм болю. Вона знову триматиме у своїх руках усі ниточки Інглсайду й плестиме з них гобелен краси. А тітка Мері Марія уже не матиме причин питати, як два дні тому чула Енн: «Ти до смерті виснажений, Гілберте. За тобою хоч хтось доглядає?»

Внизу тітка Мері Марія скрушно хитала головою і говорила:

– У всіх немовлят ноги криві, я знаю, але, Сьюзан, у цієї дитини ноги аж надто криві. Звичайно, ми не маємо говорити про це бідолашній Енні. Пильнуй, Сьюзан, не проговорися.

Сьюзан відняло мову.

ХІ

Наприкінці серпня Енн уже знову відновила сили й перебувала в передчутті щасливої осені. Маленька Берта Марілла щодня все гарнішала й гарнішала й стала центром захоплення братиків та сестричок.

– Я думав, дитина – це щось, що постійно кричить, – промовив Джем, захоплено дозволяючи маленьким рученяткам хапатися за його пальці. – Мені так Берті Шекспір Дрю сказав.

– Я й не сумніваюся, що діти Дрю кричать увесь час, Дžeme, любий, – сказала Сьюзан. – Кричать від одної тільки думки про те, що вони – Дрю, думаю. Але Берта Марілла – це дитина Інглсайду, любий Джем.

– От якби ж я теж народився в Інглсайді, Сьюзан, – замріяно мовив Джем. Він завжди про це шкодував, а Ді йому постійно нагадувала.

– Хіба ж життя тут не нудне? – якось надто зверхньо спитала в Енн колишня однокласниця з Шарлоттауна.

Нудне! Енн майже засміялася у вічі своєї гості. Інглсайд нудний! З таким солодким немовлям, яке щодня дарує нові дива... із запланованими візитами Діани та маленької Елізабет, і Ребекки Дью... з пані Сем Еллісон з Верхнього Глену на Гілбертових руках, яка страждає від хвороби, що раніше мали лише три людини на землі... з Волтером, який тільки йде до школи... з Нан, яка випила флакон маминих парфумів, що лежав на її туалетному столику... вони думали, це її вб'є, але гірше їй не стало... з дивною чорною кішкою, яка вивела десять кошенят під верандою... з Креветкою, яка валяється в липучці... з тіткою Мері Марією, яка підпалює штори в кімнаті в глупу ніч, проходячи зі свічкою, і ставить весь дім на вуха своїми криками. Нудне життя!

А щодо тітки Мері Марії... вона далі була в Інглсайді. Час від часу вона зверхньо казала: «Коли ви від мене втомитеся, просто дайте

знати... Я звикла турбуватися про себе самотужки». На це можна було відповісти лише одним способом і, звичайно, Гілберт так і відповідав. Проте він уже не говорив так приязно, як спочатку. Навіть «родинність» Гілберта дала тріщину, він якось безпорадно усвідомлював, що... «чоловіко- подібна», як фиркала панна Корнелія... тітка Мері Марія потроху ставала проблемою в його сімействі. Він якось спробував тонко натякнути, що будинки, у яких довго ніхто не живе, потерпають, з чим тітка Мері Марія погодилася, м'яко зауваживши, що подумує над тим, щоб продати дім у Шарлоттауні.

– Непогана ідея, – підтримав її Гілберт. – А я знаю дуже гарний маленький будиночок у місці, який виставили на продаж... мій друг іде до Каліфорнії... він дуже схожий на той, де живе пані Сара Ньюман, він Вам припав до душі...

– Але ж жити на самоті, – зітхнула тітка Мері Марія.

– А їй подобається, – з надією в голосі зауважила Енн.

– З людьми, яким подобається жити на самоті, щось не те, – сказала тітка Мері Марія.

Сьюзан заледве стримала стогін.

Діана приїхала на тиждень у вересні. З нею приїхала маленька Елізабет... Уже зовсім не маленька Елізабет... тепер висока, струнка й красива Елізабет. Але досі із золотавим волоссям і задумливою усмішкою. Її тато повертався до свого офісу в Парижі, тож Елізабет вирушала з ним, щоб доглядати за будинком. Вони з Енн довго гуляли околицями, берегом старої гавані, розповідали історії і поверталися додому під тихим пильним поглядом осінніх зір. Вони знову оживили в пам'яті старе життя Вітряних Тополь, прослідкували їхній шлях на мапі казкового світу, яку Елізабет берегла й мала намір зберегти назавжди.

– Висить на стіні моєї кімнати, де б я не була, – сказала вона.

Одного дня вітер повіяв у садку Інглсайду... перший осінній вітер. У ту ніч схід сонця був трішки суворішим. Літо раптово постаріло. Прийшов час наступної пори року.

– Щось надто рано для осені, – мовила тітка Мері Марія таким тоном, наче осінь образила її особисто.

Але й осінь була красивою. Вітри, що дули з темної синьої морської затоки, і блиск місяця в повні приносили радість. У Впадині цвіли замріяні айстри, діти заливалися сміхом у переповнених яблуками садах, на високі пагорби Верхнього Глена опустилися чисті й спокійні вечори, у сріблястому небі з хвилястими хмарами ширяли птахи, а оскільки дні ставали все коротші, усе заповнили маленькі сірі тумани – від дюн до гавані.

Коли з дерев почало опадати листя, до Інглсайду з давно обіцяним візитом завітала Ребекка Дью. Вона приїхала на тиждень, але її переконали залишитися на два... не було людини, яка б раділа цьому більше, аніж Сьюзан. Сьюзан і Ребекка Дью, як виявилось з першого погляду, були спорідненими душами... можливо, тому що обоє любили Енн... можливо, тому що обоє ненавиділи тітку Мері Марію.

На кухню опустився вечір, і в той час, коли дощ окропив опалі листочки на дворі, а вітер завивав під стріхою, навколо закапелків Інглсайду, Сьюзан вилила всі свої жалі співчутливій Ребеці Дью. Лікар і його дружина поїхали на прийом, малята затишно вмостилися в ліжечках, а тітка Мері Марія вийшла надвір зі своїми головними болями... «таке відчуття, ніби в мене голова свинцем налита» – застогнала вона.

– Кожен, – зауважила Ребекка Дью, відкриваючи дверцята печі й зручно вмощуючи біля неї ноги. – хто їсть стільки смаженої скумбрії, як та жінка на вечерю, заслуговує на такі головні болі. Не заперечую, я свою порцію їла... і скажу, панно Бейкер, що ще ніколи не куштувала такої смаженої скумбрії, як у Вас... але я ж не з'їла чотири шматочки.

– Панно Дью, люба, – впевнено звернулася Сьюзан, відклавши в'язання, і з мовчазним благанням поглянула в маленькі карі очі Ребекки, – Ви вже встигли зрозуміти, хто така Мері Марія Блайт. Але Ви й половини... та ні, четвертини не знаєте. Панно Дью, люба, я

відчуваю, що можу Вам довіряти. Можна відкритися Вам, але нехай це залишиться між нами?

– Звичайно, панно Бейкер.

– Та жінка приїхала сюди в червні, і, на мою думку, збирається залишитися тут до кінця свого життя. Усі в цьому домі її ненавидять... навіть лікарю з неї тепер жодної користі, як би він цього не приховував. Але він дуже прив'язаний до родини й каже, що кухня його батька не має почуватися небажаною гостею в його будинку. Я благала, – сказала Сьюзан таким тоном, наче робила це на колінах, – благала пані лікарку стояти на своєму й таки сказати Мері Марії Блайт, що вона має піти. Але пані лікарка надто м'яка... а ми такі безпорадні, панно Дью... зовсім безпорадні.

– От би з нею щось зробити, – сказала Ребекка Дью, якій теж завдали гострого болю ремарки тітки Мері Марії. – Я, панно Бейкер, як і всі, знаю, що ми не повинні нехтувати священними правилами гостинності, але запевняю Вас, панно Бейкер, я б сказала їй це прямо в очі.

– Я б з нею впоралася, якби не знала свого місця, панно Дью. Я ніколи не забуду, що в цьому домі я просто служниця. Інколи, панно Дью, я з сумом говорю сама до себе: «Сьюзан Бейкер, ти в цьому домі хто? Хідник?» Але Ви знаєте, як втомлюються мої руки. Я не можу покинути пані лікарку й не повинна додавати до її турбот ще боротьбу з Мері Марією Блайт. Я продовжуватиму виконувати свої обов'язки. Тому що, панно Дью, люба, – урочисто продовжила Сьюзан, – я з радістю помру за лікаря та його дружину. Ми були такою щасливою сім'єю, поки вона не прийшла сюди, панно Дью. Але вона робить наше життя таким нещасливим, я не можу сказати, що з того вийде, жодних передбачень, панно Дью. Або... таки можу. Ми усі переїдемо в божевільню. І проблема не одна, панно Дью... їх зо два десятки, панно Дью... та їх сотні, панно Дью. Ви можете витримати одного комара, панно Дью... але подумайте, що було б, якби там були мільйони комарів!

Ребекка Дью тільки скрушно похитала головою від однієї думки про тих комарів.

– Вона завжди вказує пані лікарці, як господарювати в будинку, який одяг носити. Вона завжди за мною спостерігає... а ще каже, що ніколи не бачила таких сварливих дітей. Панно Дью, люба, Ви ж на власні очі бачили, що наші дітки ніколи не сваряться... ну, майже ніколи...

– Вони – чи не наймиліші діти, яких я коли-небудь бачила, панно Бейкер.

– Вона підглядає й пхає носа не у свої справи...

– Я сама її якось піймала на гарячому, панно Бейкер.

– Її завжди ображають, розбивають їй серце через щось, але ніколи не ображають настільки, щоб вона таки пішла. Вона постійно сидить сама-самотою, наче про неї усі забули, поки пані лікарка не відволікається від своїх справ. Їй нічого не влаштовує. Якщо вікно відкрите, вона жаліється на протяги. Якщо вікна зачинені, вона каже, що було б добре впустити в кімнату трішки свіжого повітря. Вона на дух не переносить цибулю... навіть її запах. Вона каже, що від цибулі їй стає погано. Отож пані лікарка взагалі її не використовує. Тепер, – твердила Сьюзан, – любити цибулю – то вияв несмаку, панно Дью, люба, а ми всі почуваємося винними в Інглсайді.

– А я люблю цибульку, – визнала Ребекка Дью.

– Вона не переносить котів. Вона каже, від них у неї мурашки по шкірі. Їй все одно, чи вони в полі її зору. Просто знати, що коти десь поруч, для неї достатньо. Тож бідолашна Креветка майже не показує мордочку в цьому будинку. Я загалом котів не дуже любила, панно Дью, але, як на мене, вони мають право махати своїми хвостиками. І ще «Сьюзан, ніколи не забувай, що я не можу їсти яйця, будь ласка» або «Сьюзан, скільки ще раз мені казати тобі, що я не можу їсти охололі тости?» або «Сьюзан, є на світі люди, які можуть пити такий гарячий чай, але я не належу до таких щасливчиків». Гарячий чай, панно Дью! Таке враження, що тут хтось пропонував їй гарячий чай!

– Ніхто навіть не думає, що то Ви, панно Бейкер.

– Якщо існують питання, які не треба ставити, вона поставить. Вона ревнує, тому що лікар розповідає все спочатку дружині, а потім їй... а вона завжди намагається вивідати в нього якісь новини про його пацієнтів. Ніщо так його не дратує, панно Дью. Лікар повинен вміти тримати язика за зубами, усі ми знаємо. А її приступи гніву через вогонь! «Сьюзан Бейкер, – каже вона мені, – я сподіваюся, ти ніколи не запалюєш вогонь вугільним паливом. Або залиш ці промаслені шматинки тут, Сьюзан. Всі знають, що вони можуть за годину все підпалити. Як би ти стояла й дивилася на охоплений полум'ям будинок, знаючи, що то твоя вина, Сьюзан?» Знали б Ви, панно Дью, люба, як я над цим сміялася. Якраз в ту ніч вона підпалила фіранки, а її крики досі дзвенять у моїх вухах. І це саме тоді, коли лікар нарешті міг поспати після двох безсонних ночей! А що злить мене найбільше, панно Дью, те, що перш ніж кудись піти, вона іде до моєї комори й рахує яйця. Мого терпіння заледве вистачило, щоб не сказати: «А ви ложки порахувати не хочете?» Звичайно, діти її ненавидять. Пані лікарка уже втомила їх від неї ховати. Вона якось дала Нан ляпаса, коли пан лікар і пані лікарка обоє були не вдома... дала ляпаса... просто тому, що Нан назвала її «Пані Мефусіл^[Z]», почувши таке від Кена Форда.

– Я б їй ляпаса дала, – сердито відповіла Ребекка Дью.

– Я сказала їй, якщо вона ще раз таке зробить, то я її вдарю. «Ми можемо когось покарати в Інглсайді, – сказала я їй, – але ляпасів не буде ніколи, зятяйте». Вона дулася й ображалася цілий тиждень, та зрештою так ніколи й не наважилася хоч пальцем торкнутися когось із дітей. Проте вона любить, коли батьки їх карають. «Якби я була твоєю мамою», – сказала вона Джему одного вечора. «О ні, Ви ніколи не будете нічиєю мамою» – відповіло бідолашне дитинча... його до цього довели, панно Дью, просто довели. Лікар відправив його спати без вечері, але як Ви думаєте, панно Дью, хто проник до кімнати Джема опісля?

– Ох, і хто? – хіхікнула Ребекка Дью, передчуваючи цікаву розповідь.

– У Вас би розбилося серце, панно Дью, коли б Ви почули його молитву після цього... у всьому винив себе: «Господи, будь ласка, пробач мені, що був нечемним з тіткою Мері Марією. Господи, будь ласка, допоможи мені завжди бути ввічливим з тіткою Мері Марією». Мої очі наповнилися слізьми, бідолашне ягнятко. Не скажу, що була непоштивою дитиною, панно Дью, люба, але мушу визнати, коли одного дня Берті Шекспір Дрю кинув бейсбольного м'яча в неї... той пролетів за один дюйм від її носа, панно Дью... Я затримала його біля воріт, коли він саме прямував додому, і вручила йому пакет пиріжків. Звичайно, я не сказала йому, за що. Він так зрадив... адже пиріжки на деревах не ростуть, панно Дью, а пані Друга Скнара ніколи їх не пече. Нан і Ді... я б не наважилася розповісти про це жодній живій душі, окрім Вас, панно Дью... лікарю та його дружині таке б у голову не прийшло, вони б цьому точно поклали край... Так от Нан і Ді назвали свою стару порцелянову ляльку з надщербленою головою на честь тітки Мері Марії, і коли вона кричить на них, діти виходять на подвір'я й топлять її... ляльку, я маю на увазі ... у бочці для дощової води. Як ми навеселилися, топлячи її, запевняю Вас. Але Ви й уявити собі не зможете, що та жінка натворила минулої ночі, панно Дью.

– Від неї можна всього чекати, панно Бейкер.

– Вона навіть крихти під час вечері не з'їла, бо в неї щось там десь боліло, але перш ніж лягти спати, вона пішла до комірчини й з'їла ланч, який я залишила для бідолашного лікаря... все до крихти, люба панно Дью. Не подумайте, що я безбожниця, панно Дью, але я не можу зрозуміти, як Господь Бог не втомлюється від таких людей.

– Не можна дозволяти собі втрачати Ваше почуття гумору, панно Бейкер, – твердо відповіла Ребекка Дью.

– О, я добре розумію, є щось смішне в тому, що жабу затягує в болото, панно Дью. Але питання в тому, чи та жаба це розуміє? Вибачте, що напосіла на Вас з усім цим, панно Дью, люба, але мені значно полегшало. Я не можу розповісти про все це пані лікарці, але

в мене таке відчуття, що, якщо я не виговорюся, то мене просто розірве.

– Яке знайоме відчуття, панно Бейкер.

– А тепер, люба панно Дью, – мовила Сьюзан, енергійно підіймаючись, – як щодо горнятка чаю перед сном? І холодної курячої ніжки, панно Дью?

– Ніколи не відмовлялася від такого, – відповіла Ребекка Дью, забираючи добре нагріту ногу від пічки, – ось чому нам ніколи не потрібно забувати про Високі Матерії в Житті, де добра їжа в помірній кількості приносить задоволення.

XII

Гілберт вирушив на двотижнєве полювання в Нову Шотландію... навіть Енн не вдалося вмовити його поїхати на місяць... до Інглсайду підкрався листопад. Темні пагорби, ще темніші ялинки оточили їх, набуваючи зловісного вигляду вночі, але Інглсайд розквітав від світла вогню в каміні й сміху, хоча й вітри з Атлантики виспівувати сумних пісень.

– А чому вітер – нещасливий, мамусю? – спитав Волтер одного вечора.

– Тому що вітер нагадує про всі печалі цього світу, відколи він був створений, – відповіла Енн.

– Він так завиває просто тому, що повітря вогке, – хмикнула тітка Мері Марія, – а мене просто вбиває цей біль у спині.

Але іноді вітер весело шепотів крізь срібно-сірий кленовий ліс, а іноді вітру не було зовсім, залишалися тільки ніжне проміння бабиного літа й тихі тіні голих дерев, що лягали на газони, і холодна тиша заходу сонця.

– Подивися на цю білу вечірню зорю над тополею в тому краю, – промовила Енн. – Коли я бачу щось подібне, завжди думаю, як то добре – жити.

– Ти говориш такі сміховинні речі, Енн. Зірки – то щось таке звичайне, як острови Принца Едуарда, – сказала тітка Мері Марія... і про себе подумала: «Зірки, ще б! Так, ніби ніхто ніколи тих зірок не бачив! Енн хоча б знає про щоденне жахливе марнотратство на кухні? Вона хоч знає, як бездумно Сьюзан Бейкер розкидається яйцями направо-наліво, а свинячого жиру дає скільки, що він скапується надарма? Вона хоч якось цим переймається? Бідолашний Гілберт! Недарма йому доводиться працювати без вихідних!»

Листопад завітав у сірих і коричневих шатах: але вранці сніг вкрив землю старими витканими білими чарами, і Джем з радісними криками поспішив на сніданок.

– Ох, мамусю, скоро Різдво й прийде Санта-Клаус!

– Ти що, до сих пір віриш у Санту? – спитала тітка Мері Марія.

Енн кинула швидкий тривожний погляд на Гілберта, який з усією серйозністю відповів:

– Ми хочемо, аби діти плекали багатство країни мрій допоки це можливо, тітонько.

На щастя, Джем не звернув уваги на слова тітки Мері Марії. Вони з Волтером надто вже хотіли потрапити в цей новий чарівний світ, до якого зима додала ще трішки любові. Енн завжди страшенно не любила дивитися, як красу та недоторканість снігу псують людські сліди, але цьому не можливо було зарадити, та й краса нікуди не зникала навіть увечері, коли захід загорався над засніженими виярками лілових пагорбів, а Енн сиділа у вітальні перед каміном, де тріскотіли кленові полінця. Вогонь у каміні, думала вона, завжди був таким затишним. Він витворяв такі несподівані фокуси. Частина кімнати заливалася світлом, а тоді знову поринала в темряву. Картинки з'являлися й зникали. Тіні ховалися й виходили назовні. Знадвору, крізь великі незатемнені вікна, можна було милуватися газоном, тітка Мері Марія, напевне, сиділа рівно... тітка Мері Марія ніколи не дозволяла собі «розвалитися» під сосною.

Гілберт «розлігся» на дивані, намагаючись забути, що того дня його пацієнт помер від пневмонії. Маленька Рілла намагалася з'їсти свій рожевий кулачок, навіть Криветка чухала маленькими лапками грудку, наважуючись замурчати на волохатому килимку, попри незадоволення тітки Мері Марії.

– Якщо говорити про котів, – патетично почала тітка Мері Марія... хоча ніхто про них до того не говорив... – нас цієї ночі відвідають усі Гленівські коти? Як хоча б хтось міг заснути під цей котячий концерт минулої ночі, я поняття не маю. Звичайно, моя кімната в самому кінці, тож, думаю, я сповна можу насолодитися цим безкоштовним концертом.

Перш ніж хтось зміг щось відповісти, увійшла Сьюзан і доповіла, що бачила пані Маршалл Елліотт у магазині Картера Флегга, вона

прийде, щойно закінчить робити покупки. Сьюзан не згадала, як стурбовано пані Елліотт запитала: «А що сталося з пані Блайт, Сьюзан? Минулої неділі в церкві в неї був такий втомлений та стурбований вигляд. Ніколи ще її такою не бачила».

– Я можу сказати Вам, що сталося з пані Блайт, – похмуро відповіла Сьюзан. – На неї напала тітка Мері Марія. А лікар, здається, цього не помічає, хоча він молиться на кожен камінчик, по якому ступає її нога.

– Як по-чоловічому! – мовила пані Елліотт.

– Я рада, – сказала Енн, встаючи, щоб включити лампу. – Я давненько не бачила панни Корнелії. Тепер ми будемо в курсі новин.

– Ще б! – сухо відгукнувся Гілберт.

– Та жінка просто бісова пліткарка, – суворо промовила тітка Мері Марія.

Вперше за усе своє життя, напевне, Сьюзан виступила на захист панни Корнелії.

– Зовсім ні, панно Блайт, і Сьюзан Бейкер ніколи не стоятиме осторонь, коли її так обмовляють. Бісова, та невже! Ви хоча б колись чули, панно Блайт, чия б корова мичала, а я б промовчала!

– Сьюзан... Сьюзан, – благально попросила Енн.

– Пробачте, пані лікарко, люба. Визнаю, я справді забула своє місце. Але на деякі речі просто не можна закривати очі.

Одразу після цього почувся стукіт у двері – дуже рідкісне явище для Інглсайду.

– Бачиш, Енні? – багатозначно зреагувала тітка Мері Марія. – Але думаю, поки ти закриватимеш очі на такі ситуації зі слугами, тут нічого не вдієш.

Гілберт встав і попрямував до бібліотеки, місця, де втомлений чоловік зможе знайти хоч дрібку спокою, а тітка Мері Марія, що на дух не переносила панну Корнелію, пішла собі до ліжка. Тож коли панна Корнелія завітала до них, то застала Енн на самоті, яка схилилася до дитячої колісочки. Панна Корнелія не почала, як

зазвичай, вивантажувати свій кошик пліток. Натомість вона відклала вбік свою накидку, сіла обабіч Енн і взяла її руку.

– Енн, голубонько, що сталося? Я знаю напевне, щось трапилось. То ця весела стара душенька Мері Марія так катує Вас до смерті?

Енн спробувала усміхнутися.

– Ох, панно Корнелія... Я дурна, що приймаю все так близько до серця... але щось сьогодні такий день, коли мені здається, що я просто більше не можу її витримати. Вона... вона просто псує нам усім тут життя...

– Чому ви просто не скажете їй піти?

– Ми так не можемо, панно Корнелія. Принаймні я не можу, Гілберт цього теж не зробить. Він скаже, що не пробачить собі, якщо вижене свою кровну родину на вулицю.

– От холера! – смачно висловилася панна Корнелія. – У неї купа грошей і власний дім. Ну і як він може виставити її на вулицю, сказавши, щоб вона пішла й жила в тому домі?

– Я знаю... але Гілберт... не думаю, що він цілком усе розуміє. Його так часто не буває вдома... і справді... усе це таке дріб'язкове... мені соромно.

– Я знаю, голубонько. Просто такі дріб'язки насправді жахливо величезні. Звичайно, чоловікові цього не зрозуміти. Я знаю одну жінку в Шарлоттауні, яка її дуже добре знає. Вона каже, що в Мері Марії Блайт в житті не було жодного друга. Вона каже, що прізвище її мало бути Блат^[8]. А тобі, голубонько, просто потрібно набратися хоробрості й заявити, що ти цього більше не терпітимеш.

– У мене таке враження, наче то сон, у якому я намагаюся бігти, а виходить тільки дригати ногами, – зажурено відповіла Енн. – Якби ж то тільки зараз... а це кожного дня. Тепер наші спільні сніданки, обіди та вечері перетворилися на якийсь жах. Гілберт каже, він більше не може розрізати смаженину за столом.

– Хоч це помітив, – хмикнула панна Корнелія.

– Ми тепер уже не можемо справді поговорити за столом, тому що вона точно з чимось не погодиться, хто б і що б не говорив. Вона

постійно сварить дітей за їхню поведінку й завжди при всіх звертає увагу на їхні помилки. Ми звикли так гарно сидіти за столом... а тепер! Її обурює сміх... а Ви ж знаєте, як ми любимо посміятися. Хтось хоче розповісти якийсь жарт... як колись. Вона нічому не дасть спуску. Сьогодні вона сказала: «Гілберте, не хмурся. Ви з Енні що, посварилися?» Тому що ми сиділи так тихо. Знаєте, Гілберта завжди охоплює сум, коли він втрачає пацієнта, який, на його думку, мав би ще жити. А тоді вона вчитує нас за дурощі й попереджає, що не варто дозволяти сонцю заходити в нашому гніві^[9]. Ох, як ми з цього потім насміялися... але тоді! Вони зі Сьюзан взагалі не поладили. І ми не можемо відучити Сьюзан бурмотіти собі під носа щось протилежне до ввічливості. Вона уже навіть не бубоніла, коли тітка Мері Марія сказала, що не бачила ще такого брехуна, як Волтер... тому що вона почула, як він розповідав Ді довгу історію про його зустріч й розмову з чоловіком на Місяці. Вона хотіла віддраяти його рот милом і водою. А іноді між ними зі Сьюзан такі баталії! Вона вбиває дітям у голову якісь жажливі ідеї. Вона розповіла Нан про неслухняну дитину, яка померла уві сні, і тепер Нан боїться лягати спати. Вона сказала Ді, що якби та була хорошою дівчинкою, батьки любили б її так само як Нан, навіть якби в неї було руде волосся. Гілберт був дуже розлючений, коли це почув, і говорив до неї доволі різко. Я уже перестала вірити, що вона образиться і піде... хоча мені зовсім не сподобалося б, якби хтось пішов з мого дому через образу. А тоді вона робить свої великі блакитні очі повні сліз і каже, що й не мала наміру заподіяти якоїсь шкоди. Вона ніби десь почула, що близнят не люблять однаково, і тепер думає, що Нан люблять більше й що бідолашна Ді це відчуває! Ді проплакала усю ніч, а Гілберт відчув, що був надто різкий... і вибачився!

– Хто б сумнівався! – відповіла панна Корнелія.

– Я не повинна була усього цього говорити, панно Корнеліє. Коли я проявляю милосердя, мені всі ці речі здаються дрібничками... хоча вони трохи нищать цвітіння життя. А вона не завжди така ненависна... буває доволі мила.

– Це Ви мені кажете? – саркастично зауважила панна Корнелія.

– Так... і добра. Вона почула, як я казала, що хочу сервіз, щоб пити чай пополудні, тож вона поїхала в Торонто й купила мені... замовила поштою! І, ох, панно Корнеліє, який він жахливий!

Енн засміялася, а тоді зітхнула. І засміялася знову.

– Тепер ми про неї не говоритимемо... після того, як я усе це виговорила, як дитина, життя не здається таким вже й поганим. Подивіться на маленьку Ріллу, панно Корнеліє. Правда ж у неї такі гарні вії, коли вона спить? А тепер давайте зробимо собі справжню пліткарську вечірку.

Енн знову стала собою, коли панна Корнелія пішла. Деякий час вона в задумі сиділа перед каміном. Вона не розповіла усього панні Корнелії. Вона ніколи не казала нічого з того Гілбертові. Стільки дрібничок...

«Такі незначимі, що я й поскаржитися не можу, – думала Енн... такі незначимі, що роблять дірки в житті... наче міль... і знищують його.

Тітка Мері Марія, яка веде себе так, наче то вона господиня... Тітка Мері Марія, яка запрошує гостей і ніколи не попереджає про них, поки вони не прийдуть... Через неї я почуваюся так, наче й не належу до власного дому. Тітка Мері Марія, що переставляє меблі, поки Енн немає вдома. “Сподіваюся, ти не проти, Енні. Я подумала, що цей стіл нам більш потрібен тут, аніж у бібліотеці”. Дитяча шалена цікавість тітки Мері Марії до всього... її прямі питання про особисте... завжди заходить до моєї кімнати без стуку... від неї завжди пахне димом... завжди вона вибиває диванні подушки, які я вже витріпала... завжди підозрює, що я надто багато пліткую зі Сьюзан... завжди придирається до дітей... Ми завжди з ними, виховуємо їх, а потім не можемо дати їм раду».

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

Люсі Мод МОНТГОМЕРІ

Енн із Інсайду

FOLIO

Примечания

1

Цитата з «Ромео та Джульєтти» В. Шекспіра в перекладі І. Стешенко, *(прим. пер.)*

[Повернутися](#)

2

Алюзія на вірш А.Е. Гусмана «With rue my heart is laden» *(прим. пер.)*.

[Повернутися](#)

3

«Інглсайд» дослівно перекладається «сімейне вогнище» *(прим. пер.)*

[Повернутися](#)

4

Старий Завіт (Приповідки Соломона), переклад І. Хоменка *(прим. пер.)*

[Повернутися](#)

5

Порода собаки *(прим. пер.)*.

[Повернутися](#)

6

Провінція в Канаді (*прим. пер.*)

[Повернутися](#)

7

Нан мала на увазі історію про Мафусаїла, згаданого в Біблії, який прожив 969 років і вважається найстарішою людиною у світі (*прим. пер.*).

[Повернутися](#)

8

Блат (*англ. Blight*) – занепад, шкода (*прим. пер.*)

[Повернутися](#)

9

Цитата з послання апостола Павла до ефесян «Гнівайтесь, та не грішіть, сонце нехай не заходить у вашому гніві» (переклад І. Огієнка) (*прим. пер.*).

[Повернутися](#)